

**RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE
AV 4 SEPTEMBER 1992
I SAK NR 1/1992**

TVISTEN MELLOM

**YRKESORGANISASJONENES SENTRALFORBUND (YS) / DET NORSKE
MASKINISTFORBUND (DNMF) PÅ DEN ENE SIDEN OG NÆRINGS-
LIVETS HOVEDORGANISASJON (NHO) / REDERIENES LANDS-
FORENING (RLF) PÅ DEN ANNEN SIDE I FORBINDELSE MED
TARIFFREVISJONEN 1992**

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
PHYSICAL CHEMISTRY

MEMORANDUM

TO: DIRECTOR, UNIVERSITY OF CHICAGO
FROM: [Name]
SUBJECT: [Subject]

INNHALDSFORTEGNELSE

I.	Generelt.....	1
II.	Kjennelse.....	2
1.	Saksgangen frem til behandling i Rikslønnsnemnda.....	2
2.	Partenes påstander.....	5
2.1	Det norske maskinistforbund.....	5
2.2	Næringslivets Hovedorganisasjon / Rederienes Landsforening.....	14
3.	Partenes anførsler.....	15
3.1	Det norske maskinistforbund.....	15
3.2	Næringslivets Hovedorganisasjon / Rederienes Landsforening.....	24
4.	Rikslønnsnemndas merknader.....	36
4.1	Den økonomiske situasjon.....	36
4.1.1	Internasjonal økonomi.....	36
4.1.2	Norsk økonomi.....	38
4.1.3	Lønnsoppgjøret 1992.....	43
4.2	Økonomisk ramme for oppgjøret - tilbud og krav.....	51
4.3	Nærmere om den aktuelle tvist.....	53
III.	Slutning.....	59

RIKSLØNNSNEMNDAS KJENNELSE AV 4. SEPTEMBER 1992

I SAK NR. 1/1992

GENERELT

Tvisten mellom YS/Det norske maskinistforbund på den ene side og Rederienes Landsforening (NHO) på den annen side i forbindelse med tariffrevisjonen våren 1992.

Nemndas sammensetning:

Riksadvokat Georg Fr. Rieber-Mohn, formann

Professor Steinar Strøm

Adm. direktør Berit Klemetsen

Nestleder i Landsorganisasjonen i Norge Esther Kostøl

Forhandlingsdirektør Gunnar Flaas, Næringslivets Hovedorganisasjon

Generalsekretær Frode Gross, Det norske Maskinistforbund

Adm. dir. Harald Thomassen, Rederienes Landsforening

Med hjemmel i lov 19. desember 1952 nr. 7 om lønnsnemnd i arbeidstvister § 2 annet ledd er generalsekretær Frode Gross, Det norske maskinistforbund og adm. dir. Harald Thomassen, Rederienes Landsforening utpekt av partene i tvisten. Etter samme lovs § 2 tredje ledd stemmer fra arbeidstakersiden Frode Gross og fra arbeidsgiversiden Harald Thomassen.

Som sekretærer for nemnda har fungert rådgiver Liv Kjøenstad og konsulent Hanne M. Meldal.

Partene har gjort rede for sine standpunkter ved skriftlige innlegg og muntlig prosedyre for nemnda under hovedforhandling 16. juni 1992 og i nemndsmøter 7. og 16. juli 1992.

Etter at saken har vært drøftet i nevnte møter, avsa Rikslønnsnemnda 4. september 1992 denne

K J E N N E L S E:

1. SAKSGANGEN FREM TIL BEHANDLING I RIKSLØNNSNEMNDA

Twisten er oppstått i forbindelse med revisjonen av tariffavtalen våren 1992. Det norske maskinistforbund forhandlet på vegne av sine medlemmer ansatt i ferjeselskapene, hurtigrutene og hurtigbåtselskapene og på slepebåter. Samtidig forhandlet Norsk Styrmandsforbund på vegne av sine 1400 medlemmer ansatt i ferjeselskapene, hurtigrutene og hurtigbåtselskapene og på slepebåter.

Etter flere forhandlingsmøter kom det til brudd i partsforhandlingene, og oppgjørene ble sendt til mekling. Plassfratredelse for 1400 styrmenn og 600 maskinister ble varslet fra 25 april kl 0000. Meklingen pågikk parallelt for de nevnte arbeidstakerorganisasjonene, og den ble begjært hevet tirsdag 21 april med fristutløp lørdag 25 april kl 0000.

Riksmeklingsmannen henstilte til partene om å forlenge fristen til fristen i hovedoppgjøret mellom Landsorganisasjonen i Norge og Næringslivets Hovedorganisasjon utløp søndag 26 april kl 0000. Det norske maskinistforbund godtok henstillingen, mens Norsk Styrmandsforening i første omgang avviste den. Styrmandsforeningen godtok imidlertid senere å utsette fristen.

Norsk Styrmandsforening gikk ut i konflikt mandag 27 april kl 0100 uten å avvente resultatet av meklingen i hovedoppgjøret mellom LO og NHO, som tok lengre tid enn ventet.

Det norske maskinistforbund avventet resultatet av meklingen i hovedoppgjøret mellom LO og NHO. Etter at dette oppgjøret var i havn, fortsatte meklingen for Det norske maskinistforbund. Norsk Styrmandsforening ble innkalt til denne meklingen som ble avsluttet uten resultat mandag 27 april kl 0945.

Partene ble på ny innkalt til mekling av Riksmeklingsmannen onsdag 29 april kl 1000, mens streiken pågikk. Kl 1600 samme dag godtok Norsk Styrmandsforening en fremlagt skisse til løsning av konflikten, og streiken blant 1400 styrmenn ble omgående avblåst. Det anbefalte meklingsforslaget ble sendt til uravstemming, med svarfrist 22 mai. Meklingsforslaget ble godtatt av begge parter.

Kl 1800 29 april godtok Det norske maskinistforbund Riksmeklingsmannens skisse til løsning av konflikten, og streiken ble omgående avblåst. Det norske Maskinistforbund fant imidlertid ikke å kunne anbefale meklingsforslaget som ble sendt til uravstemming. Ved svarfristen 22 mai hadde 90,9 pst av medlemmene som deltok i uravstemmingen stemt nei til meklingsforslaget. Ny streik ble varslet for 180 av maskinistforbundets 600 medlemmer fra kl 2000 onsdag 27 mai.

Det norske maskinistforbund og Rederienes Landsforening ble innkalt til mekling hos Riksmeklingsmannen onsdag 27 mai kl 1000. Partene fant at det ikke var grunnlag for å mekle videre. Partene ble deretter kl 1230 innkalt til møte hos kommunalministeren. Partene redegjorde for spørsmålene det fremdeles var uenighet om. Etter en henstilling fra kommunalministeren sa imidlertid begge parter seg villige til å gå tilbake til mekling. Meklingen førte imidlertid ikke frem, og 180 maskinister gikk kl 2000 ut i ny streik. Under meklingen varslet Det norske maskinistforbund om at streiken ville bli opptrappet til å omfatte medlemmene på hurtigrutene fra og med kl 2400 31 mai.

Fredag 29 mai varslet Rederienes Landforening at 80 maskinister ville bli utestengt fra sine arbeidsplasser fra kl 1200 2 juni.

Samme dag foreslo Regjeringen at tvisten skulle løses ved tvungen lønnsnemnd, jf. ot.prp. nr. 92 (1991/92).

Ved lov 4. juni 1992 ble det bestemt at arbeidstvisten skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Loven har denne ordlyd:

"§ 1.

Twisten mellom Det norske maskinistforbund og Rederienes Landsforening (NHO) i forbindelse med tariffrevisjonen våren 1992 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans eller blokade til løsning av tvisten.

Reglene i lov 19 desember 1952 om lønnsnemnd i arbeidstvister får tilsvarende anvendelse.

§ 2.

Denne lov trer i kraft straks."

2. PARTENES PÅSTANDER

(Endringer i forhold til det partene er blitt enige om, er understreket. Der hvor det er foretatt utelatelse, er dette presisert. Videre er det for oversiktens skyld tatt inn noe tekst utover det som ønskes endret.)

2.1 Det norske maskinistforbund har nedlagt følgende påstand:

2.1.1 Generelt

Det opprettes en egen overenskomst for maskinister på passasjerskip i lokalfart og en egen overenskomst for maskinister på laste- og passasjerskip i kystfart.

Overføring av bestemmelsene til de to overenskomstene samt de redaksjonelle endringer som er foretatt i bestemmelsene, medfører ingen realitetsendringer i bestemmelsene.

Overenskomstene, overenskomst i lokalfart, overenskomst i kystfart og bukseringsoverenskomsten prolongeres til 31. mars 1994 med de endringer som partene er blitt enige om i løpet av forhandlingene, samt med de endringer som fremgår av punktene A, B og C nedenfor, samt pkt. 2.1.2 og 2.1.3.

- A. For å gjenopprette lønsmessige skjevheter gis et generelt tillegg på kr. 350,- pr. måned.
- B. Det innføres avtalefestet pensjon, AFP, samsvarende med ordningen gjeldende mellom LO - NHO, men begrenset til differansen mellom berettiget sjømannspensjon og avtalefestet førtidspensjon fra fylte 65 år og 64 år fra 01.10.93.

C. Feriepengene opptjent i 1991 gis før utbetaling i 1992 et tillegg på 12,5 prosent.

2.1.2 Endringer i de enkelte paragrafer i overenskomsten

§ 1 Hyrer

1.1 Hyreregulativ

Fastsettelse av kW

Hvor motoren fra fabrikanten er påstemplet kW-bremseeffekt, skal denne legges til grunn for innplassering i hyreskalaen. I de tilfeller motoren bare er påstemplet BHK (bremseeffekt), skal denne divideres med 1,36 for å finne kW-effekt.

Ved fastsettelse av kW for hyreklasse-innplassering på hurtigbåter medtas ytelsen for viftemotorer.

§ 4 Tjenestegjøring i høyere stilling

Maskinist som vikarierer i høyere stilling eller beordres til skip i høyere klasse, avlønnes som bestemt for den høyere stilling/klasse fra første dag.

Maskinist som etter 8 måneders sammenhengende tjeneste på skip i høyere klasse i innenriksfart beordres til samme eller høyere stilling på skip i lavere klasse, skal beholde den høyere hyreklasse.

Som hyre anses i denne forbindelse ikke tanktillegg eller administrasjonstillegg. Hvor overføringen til samme eller høyere stilling på skip i lavere klasse skjer etter at maskinisten har meldt seg interessert i stillingen, har vedkommende ikke krav på å beholde den høyere hyre.

§ 6 Kostgodtgjørelse

6.3 Kostgodtgjørelse

Kostgodtgjørelse utbetales med kr. 1.260,- pr. mnd.

- a) under ferie
- b) under avspasering av fridager når ingen av hovedmåltidene inntas om bord.

Inntas bare ett eller to hovedmåltider, utbetales kr. 14,- pr. måltid for de hovedmåltider som ikke spises om bord. De tre hovedmåltider er frokost, middag og aftens.

§ 9 Arbeidstid og arbeidsplan (ny)

9.1 Arbeidstid

Den alminnelige arbeidstid skal ikke overstige 35,5 timer pr. uke ved døgkontinuerlig skift og 33,6 timer pr. uke ved helkontinuerlig skift.

Når skipet har ligget i havn hele uken (f.o.m. mandag t.o.m. søndag, er den alminnelige arbeidstid 37,5 timer).

Arbeidstid utover 35,5 timer pr. uke, evt. 33,6 timer pr. uke (forhåndsberegnet og evt. gjennomsnittsberegnet i skiftordning) godtgjøres med overtid eller vederlag for lang arbeidstid.

9.2 Arbeidsplan

Maskinisten skal tildeles en arbeidsplan (skiftplan). Arbeidsplanen skal utarbeides av rederiet og de tillitsvalgte og evt. godkjennes av Sjøfartsdirektoratet, jfr. bilag 6.

9.3 Delt dagsverk

Delt dagsverk benyttes kun i de tilfeller hvor det er nødvendig for å opprettholde en forsvarlig drift. Dersom delt dagsverk er unntaksvis nødvendig, utbetales kr. 35,- pr. arbeidsdag i tillegg til pausekompensasjon iht. protokolltilførsel 4.

9.4 Gjennomsnittsberegning av arbeidstid

Det er anledning til å gjennomsnittsberegne arbeidstiden. Beregningen kan foretas over 6 uker. Det er ikke anledning til å beregne kortere arbeidstid pr. døgn enn 6 timer. Påbegynt halvtimer regnes som hel halvtimer.

Merknad:

Bestemmelsen tar ikke sikte på å endre eksisterende skiftplaner.

**§ 11 Vederlag for arbeidstid over 35,5 timer, evt. 33,6 timer
pr. uke**

1. For forutberegnet ukentlig arbeidstid utover 35,5, evt. 33,6 timer pr. uke, godtgjøres dette med:

Hyre + 50 % pr. time
154

2. Vederlag for arbeidstid opptjenes ikke under avspasering av fritid, ferie, kursdeltakelse, tjenestegjøring på rederiets kontor eller under skipets opplegg o.l.

§ 12 Overtid (ny)

12.1 Overtid

Arbeid ut over den ordinære, alminnelige arbeidstid fastsatt i arbeidsplanen er overtid.

12.2 Godtgjørelsens størrelse

På hverdager er godtgjørelse vanlig timelønn + 40 prosent, beregnet av grunnhyre + efaringsstillegg. På søndager, helge- og høytidsdager og påskeaften, samt etter kl. 1200 på pinse-, jul- og nyttårsaften og onsdag før skjærtorsdag er godtgjørelsen timelønn + 100 prosent.

12.3 Tilkalling under avvikling av fritid (flyttet...)

Hvis en maskinist blir tilkalt under avvikling av sin fritid, skal hele den medgåtte arbeidstid godtgjøres som bestemt i pkt. 1. Hvis maskinisten ikke er pålagt beredskapsvakt, skal det for disse tilkallinger betales for minst 2,5 time for hver tiltørning. Maskinist som blir tilkalt under avspasering av kompensasjonsfritid for overtakelse av et skift, godskrives arbeidstiden og har kompensasjonsfridagen til gode.

12.4 Tjeneste i annet samband (flyttet...)

Hvor skipet for kort tidsrom må settes inn i et annet samband, betales ekstragodtgjørelse for det antall timer som overskrider det antall timer som er vedtatt i forhåndsberegningen til den enkelte dag.

Hvor det i de trykte rutetabeller er satt opp slike supplerings-turer, kan det ved forhåndsberegningen av arbeidstiden tas hensyn til dette slik at arbeidstiden innregnes uten overtidstillegg,

eller at det avtales at slik ekstratid skal avregnes som fritid time for time, jfr. dog § 15.

12.5 Omgjøring av fritid

Overtid kan etter avtale omgjøres til fritid med 1,3 respektive 1,9 timer fritid for hhv. hverdags-overtid og overtid på søn-/helge- og høytidsdager.

12.6 Matpenger

Hvis maskinisten utfører overtidarbeid umiddelbart etter ordinær arbeidstid, har han krav på kr. 50,- i matpenger dersom overtidarbeidet varer ut over 3 timer. Varer overtidarbeidet ut over 6 timer, har han krav på kr. 100,- i matpenger. Ved tilkallelse forholder det seg på samme måte, dog slik at i beregningen av 3 og 6 timer skal reisetiden medregnes.

§ 13 Vederlag for beredskapsvakt

13.2 Vederlag for beredskapsvakt

b) Beredskapstid mellom kl. 1800 og 0800 godtgjøres med 1/3 time-lønn, jfr. dog pkt. 13.1 c.

§ 14 Arbeid på lør-, søn-, helge- og høytidsdager

14.1 Alminnelig arbeidstid

Alminnelig arbeidstid på lørdager, søn-/helge- og høytidsdager medregnes i den ukentlige arbeidstid time for time.

14.2 Ekstragodtgjørelse for alminnelig arbeid på lørdag og søndag

For alminnelig arbeidstid på lørdager og søndager, dog ikke på dager nevnt under pkt. 14.3, betales en ekstragodtgjørelse pr. arbeidet time på 1/4 av 1/154 av månedshyre inkl. tjenestetillegg og kostgodtgjørelse.

Med kostgodtgjørelse menes kostgodtgjørelsen under § 6 pkt. 6.3.

14.4 Skiftplaner og ruteendringer på helge- og høytidsdager

Når en skiftplan ikke er endret, jfr. § 8, pkt. 8 pkt. 1, utbetales tillegget for den tid som etter skiftplanen skulle ha vært arbeidstid, under forutsetning av at maskinisten må oppholde seg ombord eller ikke kan reise hjem.

§ 18 Uniform

Uniformsantrekk er jakke og bukse som bestemt av rederiet. Til dette anvendes vanlig skjorte (hvit, blå eller kaki etter nærmere bestemmelser). Sort slips, sko og strømper. Hvor rederiet pålegger fører og styrmenn på et skip å bære uniform, skal dette pålegg også gjelde hhv. maskinsjef og øvrige maskinister. Rederiet holder i så fall uniformsjakke og bukse, eller betaler kr. 175,- pr. måned til maskinisten for at vedkommende skal anskaffe og holde slike plagg.

§ 20 Trygghetsforsikring og erstatning for effekter

Så lenge ansettelsesforholdet består er maskinisten omfattet av trygghetsforsikring og forsikring mot tap av legegodkjennelse.

§ 23 Maskinmannskap og regnskapsforhold

3. Det gis maskinsjefen anledning til å gjøre seg bekjent med alle omkostninger ved maskineriets skjøtsel og drift, således at vedkommende kan føre regnskap herover.

Regninger utelukkende vedrørende maskinavdelingen skal, når dertil er anledning, påtegnes av maskinsjefen til bekreftelse av at varene er mottatt og at arbeidet er utført. I hvert fall skal kopi av regningen tilstilles maskinsjefen.

§ 23.3 annet ledd 3. og 4. punktum utgår.

Rederiet skal legge forholdene til rette for maskinsjefen slik at han kan utføre de administrative oppgavene på teknisk sektor på en måte som gir best mulig rasjonell og effektiv drift av skipet.

§ 24 Permisjoner

5. Maskinist har rett til permisjon med lønn iht. Arbeidsmiljølovens paragrafer 31, 32, 33 og 33a.
6. Åtte års sammenhengende tjeneste i rederiet gir rett til ett års permisjon uten tap av ansiennitet.

* * *

2.1.3 Endringer i rammeavtalen

Pkt. 3.4 - tilgodehavende ferie/fritid

En gang pr. år skal det for den enkelte maskinist settes opp en oppgave som viser evt. tilgodehavende ferie/fridager, dvs. den enkelte maskinists saldo mht. ferie/fridager overføres i ny regning.

Bestemmelsen "en gang pr. år" skal forstås derhen at slik oppgave skal settes opp en gang pr. 12 måneder, og da normalt ved utløpet av en fritidsperiode.

Kompensasjonsmåten avtales i det enkelte tilfelle med skipet/rederiet.

For meget avspasert fritid kan bare trekkes hvis dette skyldes maskinistens eget forhold eller det er inngått skriftlig avtale om dette i forbindelse med ekstra fritid etter sjømannens ønske.

Opptjent ferie/fritid som ikke er avspasert i ansettelsesperioden, skal kontantavregnes når tjenesteforholdet opphører.

Om saldoen viser mer enn 3 dager tilgodehavende ferie/fridager, kan maskinisten kreve å få dette utbetalt.

2.2 Rederienes Landsforening har nedlagt følgende påstand:

- I. Overenskomst for maskinister på passasjerskip i ferge- og lokalfart og Overenskomst for maskinister på passasjerskip i kystfart, samt lasteskip, endres i samsvar med partenes endelige redigering og inntatte endringer som partene ble enige om under meklingen, og gjøres gjeldende som partenes overenskomster frem til 31. mars 1994.
- II. De øvrige overenskomstene mellom partene revideres i overensstemmelse med Riksmeklingsmannens møtebok av 29. april 1992.
- III Øvrige krav som er fremsatt av Det norske maskinistforbund avvises.
- IV. Ikrafttredelse
  1. Partenes overenskomster gjøres gjeldende fra det tidspunkt Rikslønnsnemndas kjennelse blir avsagt.
  2. Det generelle tillegget i Overenskomst for maskinister på passasjerskip i ferge- og lokalfart gjøres gjeldende fra 29. mai 1992.

Tillegget gjøres ikke gjeldende for arbeidstakere som har sluttet i rederiet før Rikslønnsnemndas kjennelse blir avsagt.
  3. Det foretas ikke omregning og etterbetaling av overtid m.v. for arbeid utført i tiden før Rikslønnsnemndas kjennelse blir avsagt.

3. ANFØRSLER

Partene har for nemnda gitt sine anførsler i skriftlige innlegg som inntas i det følgende, med visse utelatelser. Partene har gitt muntlig samtykke til dette.

3.1 Det norske maskinistforbund har anført:

"Bakgrunnen for Det norske maskinistforbunds krav ved tariffrevisjonen i 1992

De krav som Det norske maskinistforbund har fremsatt ved denne tariffrevisjonen, tar sikte på i rene lønnstillegg å rette opp de skjevheter som har oppstått ved lønnsrelasjonene om bord under regulering i perioden 1990-1992. Det har vært tradisjon for opprettholdelse av lønnsrelasjonene mellom underordnede og offiserer og mellom offiserene.

Det norske maskinistforbund har i forbindelse med bortfall av sjømannsskatt/sjømannsfradrag for deler av innenriksfarten som passasjerskip i ferge- og lokalfart, i dette tariffoppgjør tatt sikte på en begynnende utjevning i forskjeller mellom deres medlemmer og de som er ansatt i vanlig landbasert virksomhet.

En rekke av kravene vil ifølge Det norske maskinistforbund by på forenklinger, og presiseringer av avtaletekst. Tillegg i forhold til krav om pensjon, forsikring, lønn under permisjon, ligger delvis innenfor oppgjøret mellom NHO/LO, og antas for øvrig ikke å medføre beregnbare kostnader.

De enkelte krav

I henhold til det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene under Arbeids- og administrasjonsdepartementet steg den gjennomsnittlige månedsførtjenesten for voksne sjømenn i underordnede stillinger med 4,5 prosent fra november 1990 til november 1991. I

innenriks sjøfart utbetales garantitillegg fra 01.04. Fra 01.04.91 ble det foruten det generelle tillegget på kr. 2,25 pr. time, gitt et garantitillegg på kr. 2,14 pr. time.

Det norske maskinistforbunds medlemmer i NHO-området, det vil si innenriksfarten, har ingen lønnsglidning, idet alle lønnstillegg avtales under de sentrale forhandlinger. Norsk Sjømannsforbunds medlemmer har fått lønnsregulering som følge av lavlønnsgarantien - 85 prosent-regelen. Ved oppgjøret i 1991 utgjorde dette kr. 2,14 pr. time eller kr. 350,- pr. måned. Samlet lønnstillegg ble i 1991 kr. 4,39 pr. time. Det norske maskinistforbund og Norsk Styrmandsforening fikk kr. 1,75 pr. time ved samme regulering. Det bemerkes at tillegget til medlemmene av Norsk Sjømannsforbund gjaldt hele området, også de som i dag har sjømannsfradrag. Norsk Sjømannsforbunds medlemmer fikk i år et generelt tillegg på kr. 1,20 og for den gruppe som omfattes av sjømannsfradrag et lavlønnstillegg stort kr. 0,54 pr. time. Dessuten ble det i LO/NHO-oppgjøret gitt kr. 0,30 pr. time til tekniske endringer. Norsk Styrmandsforening fikk i henhold til Riksmeklingsmannens skisse ved meklingen 29. april sitt tillegg kr. 350,- pr. måned i tillegg til kr. 1,20 pr. time. I henhold til Riksmeklingsmannens møtebok for Norsk Styrmandsforening ble dette tillegget, kr. 350,- pr. måned, gitt for å gjenopprette lønnsmessige skjevheter for arbeidstakere på passasjerskip i ferge- og lokalfart. Som påpekt har det vært tradisjon at lavlønnstillegget også har vært gitt til Det norske maskinistforbunds medlemmer nettopp for å opprettholde lønnsrelasjonene om bord i fartøyene. Det har derfor for Det norske maskinistforbund vært et ufravikelig krav at de skjevheter som er oppstått under tariffperioden 1990-1992 og ved årets oppgjør til Norsk Sjømannsforbund og Norsk Styrmandsforening må kompenseres ved at også Det norske maskinistforbunds medlemmer blir tilbudt kr. 350,- pr. måned i tillegg til et generelt tillegg på kr. 1,20 pr. time.

Fra Rederienes Landsforenings side er tilbudet om kr. 350,- pr. måned knyttet opp til en vesentlig utvidelse av arbeidsområdet for maskinister. Det gjelder dekkarbeid. Verken for Norsk Sjømannsforbund eller Norsk Styrmandsforening er det til tillegget knyttet krav om utvidelse av arbeidsområdet. I samme anledning har Rederi-

enes Landsforening henvist til at Det norske maskinistforbund ikke har oppfylt sin del av avtalen om produktivitets- og effektivitetsforbedringer i forbindelse med kompensasjon av bortfall av sjømannsfradraget.

Under de forutgående forhandlinger og meklinger har Rederienes Landsforening / NHO ved spørsmålet om tillegget kr. 350,- pr. måned og påstand om at Det norske maskinistforbund ikke har oppfylt sin del av denne avtale, utelukkende forholdt seg til avtalens pkt. 6. Det norske maskinistforbund mener at gjennomføringen av avtalen på flere andre områder er godt i gang, men uten særlig respons fra arbeidsgiverforeningen / dens medlemmer. Det vises blant annet til en invitasjon til konferanse om økonomisk og effektiv drift av skip 23. og 24. september 1991, hvor Rederienes Landsforening takket nei til å delta på konferansen. Videre vises til spørreundersøkelse i forbindelse med produktivitets- og effektivitetsforbedringer. Undersøkelsen synes å vise en klart negativ innstilling.

Under siste meklingsrunde forsøkte Det norske maskinistforbund uten å akseptere at dekkarbeidet knyttet til tillegget kr. 350,- pr. måned, men av hensyn til avtalen om produktivitet, å imøtekomme Rederienes Landsforening. Det ble fremlagt følgende forslag:

"I overenskomsten for maskinister inntas følgende bestemmelse:

På passasjer- og bilferger med fremdriftsmaskiner under 350 kW på lasteskip under 1.500 kW og på hurtigbåter under 3.000 kW levert etter 01.01.93 kan maskinisten i begrenset omfang delta i dekkstjeneste. Det forutsettes at slik tjeneste ikke går på bekostning av maskintjenesten eller sikkerheten om bord.

På passasjer- og bilferger mellom 350 og 750 kW kan det inngås lokale avtaler om at maskinistene på ovennevnte vilkår kan delta i dekkstjeneste.

Anførsel til meklingsprotokollen:

Partene er enige om at det er opp til den enkelte maskinsjef å avgjøre om slikt arbeid går på bekostning av maskintjenesten.

Partene er videre enige om at endringene ikke skal medføre reduksjon av eksisterende bemanning.

Partene er enn videre enige om at det med begrenset dekks-tjeneste kun vil være tale om i særlige tilfeller å være behjelpelig under fortløyning.

Merknad:

Eksisterende avtale om lokale forhandlinger på eksisterende hurtigbåter under 3.000 kW står fortsatt ved lag."

Dette ble det ikke gitt svar på, men Det norske maskinistforbund formoder at passusen om avståelse fra reduksjon av bemanning har skapt problemer. Det skal tilføyes at teknisk vedlikehold på dekk alltid er utført av maskinisten uavhengig av kW-størrelse. Koblingen mellom dekksarbeid og tillegg har ikke gått upåaktet hen.

Det norske maskinistforbund avviser under henvisning til ovenstående koblingen fra Rederienes Landsforening på dette punkt.

Det norske maskinistforbund mener at i relasjon til lønnsrelasjonen og at de øvrige parter har mottatt dette tillegget uten videre, vil det være urimelig/utilbørlig overfor Det norske maskinistforbund å kreve utvidelse av arbeidsområdet mot dette tillegget.

Det norske maskinistforbund finner det rimelig at Rikslønnsnemndas kjennelse gjøres gjeldende fra den tidligere overenskomsts utløp 31.03.92, og varighet og reguleringsbestemmelsene blir ifølge pkt. 10 i bilag 1 til Riksmeklingsmannens møtebok av 29.04.92.

Krav om innføring av avtalefestet førtidspensjon

Krav om innføring av avtalefestet førtidspensjon (AFP) er i prinsippet at sjømannen ved 64 år (AFP-grense) og frem til fylte 67 år ikke skal bli dårligere stillet enn ansatte i landbasert virksomhet. Sjøfolk har krav på sjømannspensjon alt etter opptjent fartstid fra fylte 60 år til 67 år. Utkommet av sjømannspensjonen er lavere enn AFP-pensjonen, og derfor kreves en opprettelse av AFP-pensjonen også for maskinistene som skal dekke differansen mellom sjømannspensjonen og AFP-pensjonen fra fylte 64 år til fylte 67 år.

AFP-pensjonen var en del av pakken mellom LO-NHO som fikk betydning for kronetillegget. Dette kronetillegget har også fått virkning for lønnstillegget for sjøfarten. Det er ikke urimelig at Det norske maskinistforbunds medlemmer også nyter godt av dette forhandlingsresultat.

Kravet er at det innføres en AFP-pensjon i henhold til hovedavtalen mellom LO og NHO, men med justerte aldersgrenser, og at utbetalingen dekker differansen mellom sjømannspensjon og AFP-pensjon.

Opptjente feriepenger 1991

I forbindelse med bortfall av sjømannsskatt/sjømannsfradrag for ansatte om bord i passasjerskip og om bord i ferger og i lokalfart fra 01.01.92 er det forutsatt at dette fradraget skal kompenseres fullt ut. I uttalelsen fra Teknisk beregningsutvalg i inntektsoppgjøret under Arbeids- og administrasjonsdepartementet uttales det i siste avsnitt følgende:

"Fra 1. januar 1992 skal de grupper som mister sjømannsfradraget ha dette kompensert 100 % slik at nettolønn etter skatt for gjennomsnittet ved overgang til den nye ordning blir tilsvarende en sammenlignbar gruppe med sjømannsfradrag."

Feriepengene for 1992 er opptjent 01.01. - 31.12.91. Feriepenger er underlagt inntektsbeskatning. Ved beskatning i 1992 vil feriepengene skattes fullt ut uten at de er gitt det nødvendige kompensasjonstilskuddet på 12,5 prosent som er kompensasjonen for de som mister retten til den særlige ordning med sjømannsskatt.

Til § 1: Fastsettelse av kW

Innenfor innenriksfarten finnes 1-2 hurtigbåter der fremdriftsmaskineriet har forholdsvis lav effekt, men hvor det i tillegg er maskineri som skaper en luftpute som skipet flyter på. Luftputen er

årsak til at høy hastighet likevel oppnås. Begge maskinerier må være en naturlig del av fremdriftsmaskineriet.

Til § 4: Hyreklasse

Kraven om endring til "skal beholde den høyere hyreklasse" er en sikkerhetsstillelse for oppfyllelse av bestemmelsens intensjoner i forbindelse med tariffrevisjonene. Slik bestemmelsen nå står, kan det bety at en maskinist som overføres til skip i lavere hyreklasse ikke tar del i klassejusteringene ved tariffrevisjonene om hans hyre fremdeles er høyere enn klassen fastsatt for angjeldende skip. Kravet om endring vil medføre at han beholder fullt ut sin hyreklasse.

Utenriksavtalen mellom Arbeidsgiverforeningen for skip og offshorefartøyer og Det norske maskinistforbund har tilsvarende bestemmelser.

Til § 6: Fritid

Denne er en nødvendig del om § 9 endres i henhold til pkt. 18.

Til § 9: Arbeidstid og arbeidsplan, §§ 11.1, 11.2 og 12 Overtid

Kravet om å foreta endringer i de ovennevnte bestemmelser begrunnes med at sjø- og landbasert virksomhet skal likestilles m.h.t. arbeidstid og arbeidsplan.

Til § 13: Vederlag for beredskapsvakt

Det norske maskinistforbunds krav om endring av overenskomsten § 13.2 vedrørende timelønnssatsen fra henholdsvis 1/5 og 2/5 til en fast godtgjørelse 1/3 timelønn innebærer en forenkling av lønnsberegningene og er avtaleteknisk en enklere form. Det formodes at forslaget ikke innebærer vesentlig endring i kostnadene for det

enkelte rederi.

Til § 14.1 og 14.2: Søndagstillegg for lørdager

Kravet om endring av overskriften i overenskomsten § 14 til arbeid på lørdag, søndag, helge- og høytidsdager er en teknisk konsekvens av kravet om søndagstillegg for lørdager.

Begrunnelsen for å kreve søndagstillegg for lørdager er en tilpasning til landbasert virksomhet. Kommunalt ansatte maskinister har slike tillegg i lønnen når de tjenestegjør som maskinist. Det vises til hovedtariffavtalen for de kommunalt ansatte, hvor det gis lørdags- og søndagstillegg. Det norske maskinistforbund krever at søndagstillegget også gjøres gjeldende på lørdager fra kl. 0000.

Til § 14.4: Skiftplaner og ruteendringer på helge- og høytidsdager

Kravet om tilføyelse i overenskomsten § 14.4 gjelder for de tilfeller hvor maskinisten som følge av oppholdssted, avsluttet arbeidstid og innskrenkning av offentlige kommunikasjonsmidler ved helge- og høytidsdager må oppholde seg om bord. I slike tilfeller er det rimelig at maskinisten ytes et kompensasjonstillegg for fravær fra hjemmet. Det antas at et slikt tillegg ikke har noen innflytelse på oppgjørets ramme.

Til § 18: Uniformstillegget

Kravet om økning av uniformstillegget som følge av overenskomsten § 18 er tradisjonelt en del av oppgjøret. Fra 1990 til 1992 øket tillegget fra kr. 140,- til kr. 160,-. Sett på bakgrunn av bortfall av sjømannsfradraget, tillegget på 12,5 prosent, generelt tillegg på 5 prosent, synes det naturlig å heve uniformstillegget med kr. 15,- fra kr. 160,-. Tillegget utgjør i overkant av 9 prosent.

Til § 20: Loss of Licence

For tjenestegjøring om bord i norske fartøy kreves årlig legegodkjennelse. I utenriksoverenskomsten har en siden 1987 hatt bestemmelse om erstatning for tap av slik legegodkjennelse. Dette har vært en del av trygghetsforsikringen, en utvidet forsikringsordning i forhold til den lovfastsatte yrkesskadeforsikring. Forsikringssummen er satt til 8G for de som varig mister sin legegodkjennelse som følge av sykdom, yrkesskade eller yrkessykdom. Det skal i den forbindelse tilføyes at sjøfolk og også maskinister i særdeleshet kan ha vanskelig for å omstille seg til et landbasert yrke dersom de ikke lenger fyller vilkårene for slik legegodkjennelse. Vedrørende legegodkjennelsen vises til forskrift om legeundersøkelse av arbeidstakere på skip med videre fastsatt av Direktoratet for sjømenn med hjemmel i sjømannsloven av 30. mai 1975 nr. 18 § 26 3. ledd, jfr. kgl.res. av 8. august 1975.

Til § 23: Maskinmannskap og regnskapsforhold

Kravet om endringer i overenskomsten § 23 er basert på en forenkling av overenskomsten. Bestemmelsen har ikke vært praktisert gjennom mange år og er et forsinkende ledd i en rasjonell driftsmetode.

Til § 24.5: Permisjon med lønn

Dette er også et krav i forbindelse med overgang til likestilling med landbasert virksomhet. Det vises her til hovedtariffavtalen for Kommunenes Sentralforbund, Kommuneforbundet, henholdsvis bestemmelsene 8.37 til 8.5. I henhold til sjømannsloven må slik permisjon nå søkes under velferdspermisjon § 11 og permisjon i forbindelse med graviditet og fødsel § 13.

Til § 24.6:

Kravet om tilføyning til utkast til overenskomst § 24 har sammenheng med maskinisters muligheter for å opprettholde sitt faglige nivå. Det synes klart at det innenfor angjeldende innenriksfart er liten mulighet for faglig utvikling. Den faglige utviklingen skjer for det alt vesentlige i utenriksfarten.

For å opprettholde sitt nivå vil en maskinist til tider ha behov for annen tjeneste for å kunne foreta oppdatering. Det bør være rimelig at slik tjeneste som også kommer arbeidsgiveren til gode, må være en velferdssak og gi rett til slik permisjon.

Til rammeavtalen 3.4:

Det norske maskinistforbund mener at kravet om tilføyelse i rammeavtalen § 3.4 er en presisering av krav om utbetaling av tilgodehavende ferie/fridager ved avregningen etter 12 måneder. Dagens overenskomst gir ikke beskjed om hvorvidt maskinisten har et slikt krav. Dette kan medføre at fridagene overføres til neste periode og til slutt kan rammes av lov om foreldelse av fordringer. Det er et absolutt behov for klarering om forfallstidspunktet, og at slike ubenyttede dager kan kreves utbetalt ved avregningsperiodens slutt."

3.2 Rederienes Landsforening har anført:

Rederienes Landsforening vedstår seg meklingsresultatet av 29. april, med unntak av pkt. 10 - etterbetalingstidspunktet. De øvrige krav under tariffrevisjonen er frafalt, og tvisten for Rikslønnsnemnda gjelder Det norske maskinistforbunds krav om utbetaling av kr. 350,- pr. måned i tillegg til det allerede fremlagte økonomiske tilbudet.

Avtaleforhold

Rederienes Landsforening er en kombinert bransje- og arbeidsgiverforening som organiserer ca. 50 rederier med 5.500 sjøfolk på 450 skip i innenriksfart.

I tillegg til tariffavtalene med Det norske maskinistforbund har Rederienes Landsforening tariffavtaler med Norsk Sjømannsforbund / LO, Norsk Styrmandsforening, Norges Skipsførerforbund og Norsk Losforbund.

Lønns- og arbeidsforhold i sjøfarten

Lønns- og arbeidsvilkår for sjøfolk på skip i innenriksfart reguleres av innenriksoverenskomstene samt av sjømannsloven av 30. mai 1975 nr. 18 og lov om arbeidstid på skip av 3. juni 1977 nr. 50.

I tillegg til innenriksoverenskomstene mellom partene er det fra 01.04.1991 opprettet hovedavtale mellom partene. For Det norske maskinistforbund er hovedavtalen mellom Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Næringslivets Hovedorganisasjon gjort gjeldende.

Avtaleforhold DNMF - RLF

Avtaleforholdene mellom Det norske maskinistforbund og Rederienes Landsforening har vært regulert i en generell avtale for maskinister i innenriksfart samt en supplerende rammeavtale. Som følge

av skatteomleggingen pr. 01.01.92 ble det utarbeidet utkast til nye overenskomster, en selvstendig overenskomst for maskinister på passasjerskip i ferge- og lokalfart og en for maskinister på passasjer- og lasteskip i kystfart.

Ved utarbeidelsen av de nye avtalene er det kun foretatt en omredigering. Det er ikke foretatt realitetsendringer i forhold til de tidligere avtalene. Partene var også enige om å legge utkastene til grunn for eventuelle tariffendringer under årets revisjon. RLF aksepterer at utkastene gjøres gjeldende som avtaler for partene frem til 31. mars 1994. Partene vil selv kunne foreta det gjenstående redigeringsarbeid.

Skatteendringene pr. 01.01.92

Fra og med 01.01.92 ble skatteforholdene til sjøfolk vesentlig endret. Arbeidstakere - inklusive maskinister - på passasjerskip i ferge- og lokalfart mistet sitt sjømannsfradrag. Fradraget utgjorde tidligere 23 prosent av bruttoinntekten maksimert til kr. 55.000. Som følge av bortfallet av sjømannsfradraget har maskinister på denne type fartøy fått en lønnskompensasjon på 12,5 prosent pr. 01.01.92, jfr. meklingsforslaget av 1991.

Arbeidstakere - inklusive maskinister - på skip i kystfart har tilsvarende fått øket sitt fradrag fra 23 prosent til 30 prosent, maksimalt kr. 70.000. Dette tilsvarer en lønnsforbedring på i overkant av 3 prosent. Det er derfor ikke gitt lønnstillegg til denne gruppen arbeidstakere ved årets revisjon, verken innenfor Norsk Sjømannsforbunds overenskomstområde eller Norsk Styrmandsforenings overenskomstområde.

Meklingsforslaget mellom LO og NHO - tariffrevisjonen 1992

Meklingen mellom LO og NHO resulterte i at det ble gitt et lønnstillegg stort kr. 1,20 pr. time fra 01.04.92 til overenskomstområder uten lokal forhandlingsrett og med en årslønn lavere enn

kr. 185.000. Det ble gjort unntakt for arbeidstakere som har rett til sjømannsfradrag.

Tillegget ble gitt til navngitte overenskomstområder, herunder overenskomsten for underordnede på ferger uten sjømannsfradrag.

Meklingsforslaget for Norsk Sjømannsforbund

Det norske maskinistforbund hevder at det ble gitt et generelt tillegg til medlemmer av Norsk Sjømannsforbund. Dette medfører ikke riktighet. Det er imidlertid gitt et tillegg på kr. 1,20 til arbeidstakere omfattet av overenskomsten for ferge- og lokalfart.

Det ble ikke gitt lønnstillegg til arbeidstakere på passasjer- og lasteskip i kystfart. Det forhold at denne gruppen har fått et tillegg på kr. 0,54 pr. time fra 01.04.92, har ingen sammenheng med lønnsoppgjøret, men er et utslag av lønnsgarantiordningen.

Det ble i LO/NHO-oppgjøret avsatt inntil kr. 0,30 til forbundsvise tilpasninger. I denne forbindelse må det pekes på at de tekniske endringene som er foretatt i overenskomstene for maskinister, i det alt vesentligste er de samme som for Norsk Sjømannsforbunds område. Forskjellen mellom de to områdene er at i motsetning til for Norsk Sjømannsforbund, er de tekniske endringene i overenskomsten for maskinister ikke kostnadsberegnet.

Meklingsforslaget av 29. april for maskinister

Meklingsforslaget som ble sendt ut til avstemming den 29. april og som senere ble akseptert av medlemmer av Rederienes Landsforening, men forkastet av medlemmer av Det norske maskinistforbund, bygger på samme prinsipp som meklingsforslaget mellom LO og NHO.

Maskinister på skip i ferge- og lokalfart er omfattet av overenskomst uten lokal forhandlingsrett, samtidig som de i følge lønnsstatistikk for november 1991 har en gjennomsnittlig årsinntekt

under kr. 185.000. Som følge av dette ble det fremsatt tilbud om et tillegg på kr. 1,20 pr. time til denne gruppen. Det ble ikke fremsatt tilbud om tillegg til den gruppen arbeidstakere som har opprettholdt sjømannsfradraget.

Rederienes Landsforening vedstår seg fortsatt ovennevnte meklingsforslag. Det må imidlertid foretas forandringer av ikrafttredelsestidspunktet for tariff tilleggene. Som en følge av at Det norske maskinistforbund gikk ut i ny streik 27.-29. mai, vil ikrafttredelsestidspunktet for tariff tilleggene måtte fastsettes til den dag arbeidet ble gjenopptatt, dvs. 29. mai, jfr. sikker praksis i Rikslønnsnemnda.

Lønnsrelasjoner - DNMFs krav om kr. 350,-

Det norske maskinistforbund har krevet kr. 350,- i tillegg til det allerede fremsatte økonomiske tilbud. Tilbudet er identisk med det garantitillegg Norsk Sjømannsforbunds medlemmer fikk utbetalt i 1991.

Det er riktig som Det norske maskinistforbunds anfører at det siden innføring av lavlønnsgarantiordningen i 1980 - bortsett fra i noen tilfeller, bl.a. i 1991 - har vært praksis å gi offiserene og de underordnede det samme tillegget. Det har imidlertid aldri vært noen automatikk i dette. Spørsmålet har i hvert enkelt tilfelle vært underlagt en konkret vurdering. Rederienes Landsforening har ikke vært juridisk eller tariffmessig forpliktet til å gi dette tillegget, men det er blitt gitt for å opprettholde lønnsforskjellene mellom offiserer og underordnede.

Som det fremgår av protokollen av 15. mars 1989, har Rederienes Landsforening tilkjennegitt at lavlønnsgarantiordningen er kostbar, og at dette har medført at næringen ved flere tariffrevisjoner har fått lønnsøkninger som overstiger næringens lønnsevne.

Ved årets revisjon vurderte Rederienes Landsforening situasjonen til å være annerledes enn ved tidligere oppgjør. For det første viser lønnsstatistikken for innenriksfart at maskinistenes lønnsnivå ikke tilsier ekstrajustering, verken i forhold til underordnet besetning eller i forhold til øvrige offiserer. For det annet har maskinistene i forbindelse med kompensasjon for bortfallet av sjømannsfradraget fått en prosentvis økning på sine lønninger på 12,5 prosent. Maskinistenes lønnsnivå er ved prosent-påslag dermed vesentlig forbedret i forhold til underordnet besetning, som i denne forbindelse fikk 10 prosent.

Rederienes Landsforening sa seg under meklingen villig til å gi dette tillegget på kr. 350,-, men under den klare forutsetning at man fikk noe igjen. Rederienes Landsforening satte som betingelse for tillegget at maskinistene var villige til å forhandle om dekkstjeneste, jfr. pkt. 6 i produktivitetsavtalen av 1991.

Ved fremsettelsen av meklingsforslaget 29. april ble Det norske maskinistforbund således tilbudt kr. 350,- pr. måned mot å godta følgende tekst i den generelle overenskomsten:

"På passasjer- og bilferger med framdriftsmaskineri under 750 kW, lasteskip under 1.500 kW samt på hurtigbåter under 3.000 kW, kan maskinisten i begrenset omfang delta i dekkstjeneste. Det forutsettes at slik tjeneste ikke går på bekostning av maskintjenesten."

Denne teksten, og dermed også tilbudet om kr. 350,- pr. måned, ble avslått av Det norske maskinistforbund.

Produktivitetsavtalene

Under tariffoppgjøret 1991 ble det reist krav om full lønnskompensasjon for bortfallet av sjømannsfradraget pr. 01.01.92. Til tross for at arbeidsgiver - som prinsipp - ikke kan holdes ansvarlig for de vedtak som treffes av Stortinget som medfører skjerpet beskatning for arbeidstakere, ble det oppnådd enighet om kompensasjon fra

01.01.92. Lønnskompensasjonen for maskinister utgjorde 12,5 prosent.

Lønnskompensasjon pr. 01.01.92 medfører betydelige økonomiske uttelling for de berørte rederier. Det var derfor en klar forutsetning fra Rederienes Landsforenings side under meklingen i 1991 at dersom man skulle akseptere å gi 100 prosent kompensasjon, måtte man i tillegg få til avtaler som sikret at man gjennom effektivitet og produktivitet kunne bidra til å redusere den belastning kompensasjonen utgjør for rederiene.

Det var derfor av sentral betydning å få til en rasjonell organisering av arbeidet om bord i skipene gjennom utvidelsen av de enkelte arbeidsområder om bord. Tradisjonelt er skipssamfunnet meget konservativt inndelt i profesjonsgrupper. I innenriks lokalfart har særlig maskinistene tviholdt på at de ikke skal utføre arbeidsoppgaver utenfor eget profesjonsområde, selv om verken faglige eller sikkerhetsmessige hensyn har vært til hinder for dette. Som en del av meklingsforslaget, som ga rett til 100 prosent lønnskompensasjon ved bortfallet av sjømannsfradraget, ble det også inntatt bestemmelser om produktivitetsavtale med de tre sjømannsorganisasjonene. Disse produktivitetsavtalene skulle bidra til å redusere de ekstra lønnsutgiftene.

Norsk Styrmandsforening har i hovedsak oppfylt sin del av produktivitetsavtalen. Derimot er det i produktivitetsavtalen med Det norske maskinistforbund et vesentlig punkt som ikke er oppfylt, nemlig avtalens pkt. 6, som har følgende ordlyd:

"Pkt. 6

Partene er for øvrig enige om at den tradisjonelle inndeling av arbeidsområder knyttet til departementer kan virke produktivitetshindrende. Partene er derfor enige om at alle besetningsmedlemmene må akseptere å utføre arbeidsoppgaver utenfor eget arbeidsområde uten at de tilkommer ekstra betaling for dette. Det forutsettes at slik tjeneste ikke går på bekostning av sikkerheten om bord og ikke er i strid med tariffavtalen. Ved tariffrevisjonen i 1992 vil partene forhandle om innholdet av § 1 i overenskomst for maskinister, blant annet om hvorvidt maskinist på passasjer- og bilferger med fremdriftsmaskineri under 1.500 kW, samt på hurtigbåter med fremdriftsmaskineri

t.o.m. 4.000 kW i begrenset omfang kan utføre dekkstjenese. Det forutsettes at slik tjeneste ikke går på bekostning av maskintjenesten. Som eksempel på dekkstjeneste kan nevnes fortløyning, anvisning av kjøretøy og passasjerer, bunkring o.l."

Maskinister på skip i ferge- og lokalfart fikk den 01.01.92 et lønnstillegg på 12,5 prosent som kompensasjon for bortfallet av sjømannsfradraget. Dette var arbeidsgiversidens oppfyllelse av den forpliktelse man påtok seg under meklingen i 1991. Av punkt 6 i produktivitetsavtalen mellom Det norske maskinistforbund og Rederienes Landsforening fremgår det en klar forpliktelse til å forhandle om dette punktet under årets revisjon. Det norske maskinistforbund har imidlertid verken under forhandlingene eller under meklingen villet forhandle om dette punktet, fordi forbundet ikke hadde fått mandat fra sine tillitsvalgte. Det norske maskinistforbund hadde således på forhånd bestemt seg for ikke å forhandle om et spørsmål som også for dem måtte fremstå som avgjørende, og som de forpliktet seg til å forhandle om ved inngåelsen av avtalen i 1991. Etter vanlige avtalerettslige forhold er dette et klart avtalebrudd.

Rederienes Landsforening stiller seg videre undrende til påstanden fra Det norske maskinistforbund om at Rederienes Landsforening ikke ønsket å delta på Det norske maskinistforbunds "Konferanse om miljøvennlig, økonomisk og effektiv drift av skip i innenriksfart" 23. - 25. september 1991. Av korrespondansen som ble utvekslet mellom partene i denne forbindelse, fremgår det at RLF ble invitert til å være medarrangør etter at DNMF selv hadde fastsatt rammen og opplegget for konferansen. På denne bakgrunn valgte RLF ikke å delta som medarrangør, bl.a. fordi konferansen kun behandlet to av punktene i produktivitetsavtalen. RLF ønsket på samme tidspunkt å arrangere en konferanse som skulle behandle hele produktivitetsavtalen. Hensikten med en slik konferanse var at Rederienes Landsforening sammen med offisersorganisasjonene skulle treffe representanter for rederiene og de tillitsvalgte for sammen å drøfte tiltak i lys av avtalene.

DNMF takket opprinnelig ja til å delta på konferansen sammen med Norsk Styrmandsforening, men trakk seg idet de ønsket å avvikle sin egen konferanse. Konferansen ble derfor kun arrangert i samarbeid med Norsk Styrmandsforening. Videre var Rederienes Landsforening representert på Maskinistforbundets konferanse ved at en representant fra RLFs administrasjon samt representanter fra næringen deltok i paneldebatten.

Det er også med forbauselse RLF registrerer Det norske maskinistforbunds påstand om at Rederienes Landsforening ikke har svart på forbundets tekstforslag i denne sammenheng, som ble fremlagt i siste meklingsrunde. Det norske maskinistforbund er fullstendig klar over at dette forslaget omgående ble avvist av RLFs forhandlere i påhør av meklingsmann Stein Huseby.

Meklingsforslaget med Norsk Styrmandsforening

Meklingsforslaget med Norsk Styrmandsforening er bygget over samme lest som meklingsforslaget mellom LO og NHO. Skipsførere og styrmenn på skip i ferge- og lokalfart som ikke har sjømannsfradrag, har fått et tillegg på kr. 1,20 pr. time. Det er ikke gitt tillegg til styrmenn på skip i kystfart som har opprettholdt sjømannsfradraget. Skipsførere og styrmenn i ferge- og lokalfart har i tillegg fått kr. 350,- pr. måned. Dette er gitt for å rette opp lønnsrelasjonene, og tillegget er gitt etter en konkret vurdering på bakgrunn av lønnsstatistikken pr. november 1991. Samtidig ble det tillagt avgjørende vekt at det ikke var noen gjenstående uoppgjorte punkter i produktivitetsavtalene for skipsførere og styrmenn.

Lønnsrelasjoner

RLF kan heller ikke se at argumentet med å opprettholde lønnsforskjeller mellom offiserer og underordnede har noen selvstendig verdi. Maskinister på passasjerskip i ferge- og lokalfart har helt unntaksvis underordnet maskinbesetning som de leder i arbeidet,

slik at det på denne bakgrunn ikke skulle være nødvendig med noen som helst ekstra lønnsjustering. Dessuten ligger uansett lønnsnivået for maskinister betydelig over lønnsnivået for underordnet besetning, hvilket klart fremgår av lønnsstatistikken for november 1991.

RLF kan heller ikke se noen grunn til likestilling mellom skipsførere/styrmenn i ferge- og lokalfart og maskinister i denne sammenheng. Skipsførere/styrmenn har oppfylt sin del av produktivtetsavtalen, og som det fremgår av lønnsstatistikken for november 1991, er det intet ved denne som tilsier regulering av maskinistenes lønnsinntekter.

DNMFs krav

Det norske maskinistforbund har under årets tariffrevisjon reist en rekke krav av både økonomisk og prinsipiell karakter. Kravene har vært drøftet både under de innledende forhandlinger og under meklingen uten at enighet er oppnådd. Som følge av at kravene på nytt reises under behandlingen i Rikslønnsnemnda, vil RLF anføre følgende:

Det norske maskinistforbund har på bakgrunn av bortfallet av sjømannsfradraget fremmet krav som tar sikte på en tilnærming til landbasert virksomhet. Dette gjelder bl.a. kravet om tillegg for ubekvem arbeidstid, som er avvist av RLF. Avvisningen skyldes bl.a. at sjøfolk i tillegg til å følge overenskomstene mellom DNMF og RLF også følger reglene i sjømannsloven og lov om arbeidstid på skip. I tillegg har RLF fremholdt at arbeidstakere som er omfattet av innenriksoverenskomstene, oppbeærer økonomiske fordeler som man ikke finner i tilsvarende overenskomster for sammenlignbare grupper. Dette gjelder bl.a. kostgodtgjørelsen, en skattefri kostgodtgjørelse på nærmere kr. 1.500 pr. måned for at de selv skal holde seg med nistepakke. Denne godtgjørelsen utbetales både under arbeid, ferie og fritid. DNMF begrunner sine krav med at slike tillegg gis til kommunalt ansatte maskinister. RLF vil understreke at dette er et avtaleområde som hører hjemme i offentlig

sektor og derfor bygger på en helt annen lest enn avtaler i privat sektor.

For å imøtekomme arbeidstakerne ble det imidlertid under meklingen enighet om å nedsette et partssammensatt utvalg som i tariffperioden skal vurdere fordeler og ulemper ved dagens lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakere som er omfattet av innenriksoverenskomsten. I den forbindelse vises det til bilag 1 B til Riksmeklingsmannens møtebok av 29. april 1992. Tilsvarende utvalg skal nedsettes med Norsk Sjømannsforbund og Norsk Styrmandsforening.

Innføring av avtalefestet pensjon - AFP

Avtalefestet pensjon ble innført under tariffrevisjonen 1988 mellom LO og NHO. Rederier tilsluttet RLF er unntatt fra ordningen, noe som er bekreftet av både LO og NHO. Begrunnelsen for fritaket er at sjøfolk har rett til en sjømannspensjon som ansees som tilsvarende eller like god som AFP.

Det er heller ikke opprettet AFP-ordning med noen av de andre sjømannsorganisasjonene, og det er derfor ikke grunnlag for å inngå særskilte avtaler med maskinistene på dette punkt. Kravet ble for øvrig også avvist i forhold til Norsk Styrmandsforening.

Loss of licence-forsikring

Kravet innebærer en betydelig økonomisk belastning for rederiene. Premie for loss of licence-forsikring ligger på mellom kr. 2.000 og 2.500. Premien vil komme i tillegg til den trygghets- og yrkes-skadeforsikring man allerede har lov- og tariffestet.

RLF har i tillegg til å avvise kravet i forhold til Det norske maskinistforbund også avvist kravet i forhold til de øvrige sjømannsorganisasjonene.

Opptjente feriepenger i 1991

Endringene i skatteforholdene for sjøfolk var et sentralt problem i 1991. Etter avtale mellom partene ble det nedsatt en økonomisk beregningsgruppe - med representanter fra hver av partene - som skulle foreta den tekniske beregning av tillegget pr. 01.01.92. Feriepenger ble ikke diskutert i denne forbindelse, og det har hele tiden vært RLFs forutsetning at ferielovens bestemmelser om feriepenger skulle følges. Det er derfor helt uakseptabelt at krav om kompensasjon av feriepenger kommer nå.

Hyreklasse

Kravet innebærer et nytt prinsipp. Dagens system innebærer at maskinisten beholder sin hyre som personlig lønn inntil hans nye hyreklasse når samme nivå. Dette systemet gjelder også for de øvrige besetningsmedlemmene. Dette er også et vanlig prinsipp i andre normallønnsoverenskomster.

Økning i timesatsen ved beredskap

Kravet er av økonomisk karakter. RLF viser for øvrig til at satsene for beredskap er identiske i overenskomstene med Norsk Styrmandsforening og Norsk Sjømannsforbund.

Ekstragodtgjørelse når maskinisten ikke kan reise hjem

Dette er et nytt prinsipp som ikke er innført i de øvrige overenskomster.

Uniformstillegg

Uniformstillegget ble hevet i 1990 og er identisk med uniformstillegget som er fastsatt i de øvrige overenskomster.

Endringer i overenskomsten § 23

Kravet om endring på dette punkt griper direkte inn i arbeidsgivers styringsrett.

Utvidet permisjonsadgang med lønn

Det henvises i denne forbindelse til hovedavtalen mellom NHO og YS, tilleggsavtale VII, som inneholder bestemmelser om permisjonsadgang. Rederienes Landsforening kan ikke se at det er behov for å tariffefeste en ytterligere adgang til permisjon. Kravet har for øvrig vært avvist tidligere.

Rammeavtalens § 3 pkt. 4 - tilgodehavende fritid

RLF avviser dette kravet og viser til at man under de innledende forhandlinger var enige om at det ikke var behov for særbesemmelser om dette ettersom dette kunne løses lokalt i hvert enkelt tilfelle.

4. RIKSLØNNSNEMNDAS MERKNADER

4.1 DEN ØKONOMISKE SITUASJONEN

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm skal bemerke:

Om den økonomiske situasjonen for oppgjøret vises det til partenes redegjørelse og til opplysninger gitt i Revidert nasjonalbudsjett 1992, "Økonomiske analyser" nr. 5/1992 fra Statistisk sentralbyrå og "Etter inntektsoppgjørene 1992", Rapport nr. 2/1992 fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene.

4.1.1 Internasjonal økonomi

De internasjonale bidragene til vekst i norsk økonomi er svært svake.

Det er tegn til oppgang i den amerikanske økonomien, bl.a. som følge av reduksjon i det amerikanske rentenivået. Denne reduksjonen har bidratt til vekst i boliginvesteringer. En lavere verdi på dollaren i forhold til europeiske valutaer har i det siste gitt stimulanser til amerikansk eksport. Arbeidsledigheten er fortsatt høy.

Oppgangen i den amerikanske økonomien kan gi positive virkninger på den norske økonomien, men disse positive virkningene blir motvirket av lav vekst i andre land som Norge handler med.

Det svenske bruttonasjonalproduktet gikk tilbake i 1991, og en venter en ytterligere stagnasjon i 1992. Arbeidsledigheten er stigende. I Danmark er de økonomiske utsiktene noe lysere, men arbeidsledigheten er fremdeles tosifret, og en kan ikke vente at den vil bli vesentlig lavere med det første. I andre EF-land er situasjonen klart verre enn i Danmark. Veksten i det tyske BNP kan bli mer enn halvert fra 1991 til 1992 (fra ca. 3 prosent i 1991 til vel 1 prosent i 1992). De viktigste årsakene er negative virkninger på investeringer av høyere realrenter og negative virkninger på

etterspørselen av økte skatter. Skatteøkningene skal dekke de underskuddene som oppsto etter overføringene fra Vest- til Øst-Tyskland etter gjenforeningen. Veksten i et annet av Norges viktigste samhandelsland - Storbritannia - er også lav. Bruttonasjonalproduktet gikk tilbake i 1991. Veksten kan i beste fall bli på noe rundt 1 prosent i 1992. Ledigheten er fortsatt svært høy og stigende.

En viktig årsak til det lave aktivitetsnivået i Europa, med lav vekst og tilbakegang i enkelte land og en høy og stigende ledighet, er det økonomisk-politiske klimaet i dagens Europa, spesielt i det førende landet Tyskland. Hovedmålet er prisstabilitet og med en stram pengepolitikk som virkemiddel. Den ekspansive politikken etter gjenforeningen mellom Øst- og Vest-Tyskland var et brudd med denne forsiktige linjen, men allerede nå er som nevnt Tyskland i ferd med å stramme til politikken. Dette har resultert i rekordhøye realrenter som har en negativ virkning på omfanget av realinvesteringene og dermed på aktivitetsnivået i økonomien. Det lave aktivitetsnivået i toneangivende land i Europa sprer seg via handelen til andre land i Europa. Det høye rentenivået sprer seg raskt til andre land som følge av mobiliteten av finanskapital og landenes ønske om faste valutakurser.

Jo lavere det internasjonale aktivitetsnivået er, desto hardere blir konkurransen om markedsandeler og desto viktigere vil det bli for det enkelte land å dempe kostnadsveksten. En slik demping kan gi en lav internasjonal etterspørsel og følgelig skape en ond sirkel i internasjonale markeder, men det er lite ett enkelt land kan gjøre med det. Det er ingen grunn til å vente en snarlig endring av det økonomisk-politiske klima i Europa og dermed all grunn til å vente at den harde konkurransen vil fortsette en god stund fremover.

En nyhet det siste året er en kraftig reduksjon i den innenlandske etterspørselen i Japan. I tiden fremover kan denne reduksjonen bidra til en ytterligere svekkelse av det internasjonale aktivitetsnivået.

4.1.2 Norsk økonomi

Veksten i den norske fastlandsøkonomien er i nærheten av null, og følgelig svært svak. De positive stimulansene kommer fra offentlig kjøp av varer og tjenester, samt tilsynelatende fra eksport. Eksportveksten er knyttet til raffinerte oljeprodukter og er en følge av at det var en vedlikeholdsstans på Mongstad høsten 1991, som nå er avsluttet. Det har i det siste vært en nedgang i bolig- og industriinvesteringer. Til tross for en oppgang i husholdningenes disponible realinntekter på 2,4 prosent i 1991, ble det private konsumet redusert i løpet av dette året. Følgelig gikk sparingen i husholdningene opp. Reduksjonene i investeringene og i det private konsumet er i stor grad en følge av de høye realrentene. Fallet i sysselsettingen ser ut til å ha stoppet opp, men ledigheten er likevel økt. En årsak til dette er at arbeidsstyrken har gått opp, dvs. at flere enn før søker arbeid. Flere av disse er yngre personer som har avsluttet utdanning, en utdanning som for mange ble startet opp / forlenget som følge av den økte ledigheten de siste årene. Det er liten grunn til å vente en snarlig nedgang i ledigheten. Dersom dollarkursen holder seg på det nivået den er på i dag (1. august 1992), eventuelt faller til et lavere nivå, kan dette bety en reduksjon i overskuddet på driftsbalansen. Den lave dollarkursen og ytterligere fall i denne kan gi økte problemer for den norske økonomien.

I årene 1989-1991 har de norske lønnskostnadene pr. produsert enhet steget svakere enn hos våre handelspartnere. Ifølge den siste rapporten fra Det tekniske beregningsutvalget, datert 12.06.92, har utviklingen vært som følger:

Prosentvis endring i lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien, norske kroner:

	1989	1990	1991
Norges handelspartnere	3,3	4,3	6,9
Norge	-0,8	2,5	1,6

Uttrykt på denne måten har Norge forbedret sin konkurransevne de siste tre årene. Mye tyder på at forbedringen vil fortsette gjennom 1992. Årsakene til forbedringen er dels en bedre produktivitetsutvikling i Norge enn i konkurrentland (bl.a. som følge av nedlegging av svake bedrifter) og dels en mer moderat lønnsutvikling. En lavere vekst i lønnskostnadene i disse tre årene har likevel ikke vært nok til å gjøre lønnskostnadene pr. produsert enhet i Norge lik de tilsvarende kostnadene i andre land.

Lønnskostnadene pr. produsert enhet i Norge må ikke være mindre eller lik nivået hos våre handelspartnere for at norske bedrifter skal kunne konkurrere med utenlandske bedrifter. Arbeidskraft er bare en av flere innsatsfaktorer i produksjon. Norges fortrinn er ikke tilgang på mye og billig arbeidskraft, men er knyttet til tilgang på råvarer og energi som olje, gass, fisk samt vannkraft.

Dempet kostnadsvekst, gjennom dempet lønnsvekst, kan likevel forbedre konkurransevnen til norske bedrifter. En slik dempet kostnadsvekst kan gi positive stimulanser til norsk økonomi gjennom økt virksomhet i konkurranseutsatte bedrifter. Det er viktig å understreke at en slik kamp for bedret konkurransevne foregår også i andre land, og så lenge det internasjonale aktivitetsnivået er på dagens lavmål, er det liten grunn til å regne med at dempet kostnadsvekst i Norge kan gi kraftige reduksjoner i den norske arbeidsledigheten. På den annen side kan den motsatte politikken - økt kostnadsvekst i forhold til i konkurrentland - gi betydelige økninger i den norske ledigheten.

Internasjonale analyser indikerer at en trenger å gå mindre opp i ledighet i Norge for å få ned pris- og kostnadsveksten enn i mange andre OECD-land. En mulig årsak er et sterkere innslag av en sam-

ordnet og sentralisert lønnsfastsettelse enn i andre land. Moderasjonslinjen i lønnskravene den siste tiden har dempet kostnadsveksten og bedret den norske konkurranseevnen. Ledigheten har økt til et høyt nivå etter tidligere norsk standard, men likevel ikke til det nivået en finner i mange andre europeiske land. Resultatet i oppgjøret mellom LO og NHO i 1992 fortsetter denne moderasjonslinjen fra de siste årene.

Som sagt er samordningen en styrke ved den norske lønnsdannelsen. Dersom viktige aktører i arbeidsmarkedet, f.eks. LO og NHO, blir enige om en moderat lønnsutvikling, er det viktig at andre følger opp moderasjonslinjen. Hvis ikke, kan samordningen i lønnsfastsettelsen bryte sammen. Dette er viktig enten arbeidstakerne er sysselsatte i skjermede private og offentlige sektorer eller i konkurranseutsatt virksomhet.

I avtalen mellom LO og NHO inngått våren 1992 (se avsnitt 4.1.3 nedenfor) heter det bl.a.:

"I overenskomstområder som har lokal forhandlingsrett og hvor overenskomstens gjennomsnittlige årslønn er under kr. 157.000, gis det et tillegg på 60 øre timen. I alle øvrige overenskomstområder med lokal forhandlingsrett gis det ikke sentrale tillegg.

I overenskomstområder uten lokal forhandlingsrett og hvor overenskomstens gjennomsnittlige årslønn er under kr. 185.000, gis det et tillegg på 120 øre i timen. I alle øvrige overenskomstområder uten lokal forhandlingsrett gis det ikke sentrale tillegg."

Det ble også avtalt å gi et tillegg på 30 øre pr. time til såkalte "tekniske endringer", se avsnitt 4.1.3.

Denne avtalen ga sentrale tillegg til om lag 50 prosent av arbeidstakerne uten rett til lokale forhandlinger, hvorav de fleste hadde et gjennomsnittlig lønnsnivå lavere enn gjennomsnittet for voksne arbeidere. Ser man på områdene med og uten lokale forhandlinger under ett, fikk ikke mer enn 18 prosent av alle arbeidstakere i LO/NHO-området sentrale tillegg.

Det er viktig å merke seg at med årslønn menes gjennomsnittlig årslønn for de enkelte overenskomstområdene for arbeidstakere som utfører et fullt avtalefestet normalt årsverk uten overtid. Skift-tillegg og tillegg knyttet til arbeidets art er med i årslønnen, mens overtidsgodtgjørelsen er ikke med. Årslønn er med andre ord den inntekt mange oppnår ved å arbeide 37,5 timer pr. uke. I tabellen nedenfor vises årslønnen i 1991 omregnet til 37,5 timers uke innen overenskomstområder for LO/NHO. Datagrunnlaget er korrigerert for endring i trekking til lavlønnfondet og for etterbetaling av indekstillegget pr. 01.12.90. Kilden for tallene er NHOs database.

Antall utførte årsverk og årslønn pr. arbeider i 1991 for voksne arbeidere omregnet til 37,5 timers uke

	Utførte årsverk	Årslønn pr. arbeider
Oljeproduksjonsbedrifter	2 682	325 182
Heisfaget	370	320 970
Avistrykkerier	1 695	273 487
Anleggsoverenskomsten	1 876	264 537
Flyoverenskomsten	1 887	226 278
Oljeselskaper	376	216 275
Trykkerier og reprobedrifter	1 957	214 091
Kraftlinjefirmaer	175	213 233
Elektrofagene	5 299	199 407
Bryggerier og mineralvannfabrikker	2 625	196 638
Stenindustri	97	191 276
M.I.L. - fellesoverenskomsten	2 807	186 342
Byggoverenskomstene	10 694	186 186
Bergindustrien	1 406	185 191
Private elektrisitetsverk	90	183 846
Rutebilselskaper, Oslo, verkstedarb.	50	183 300
Asfaltfirmaer	879	181 018
Sement- og lettbetongindustri	349	180 999
Tanntekniske bedrifter	98	180 726
Sildemelindustri	282	177 333
Landbaser	198	177 275
Verkstedsoverenskomsten	23 651	175 637
Sjokolade- og sukkervareindustri	1 234	175 403
Gummivarefabrikker	498	174 993
TFL-fellessoverenskomsten	5 342	174 818
Rutebilselskaper, sjåførere, Oslo	1 054	174 759
Møbelsnekkere, møbeltapetserere	29	174 174
Eske-, kartong- og papirvarefabrikker	1 220	172 985
Biloverenskomsten	2 973	172 712

Bokbinderier	358	172 185
Maskinister, innenriksfart	612	171 336
Møller og forblanderier	338	170 508
Farmasøytisk industri	424	169 026
Wallboardfabrikker	144	168 948
Speditører	443	168 753
Bakeroverenskomsten	1 142	168 305
Margarinfabrikker	243	167 876
Kjemisk -T-ind.- fellesoverenskomsten	3 962	167 544
Kjøttindustrioverenskomsten	5 039	166 511
Grossister	1 210	164 580
Byggeindustrien	6 345	163 586
Karosserioverenskomsten	409	162 006
Iskremfabrikker	183	161 226
Radiooverenskomsten	431	161 031
Konservesfabrikker	500	161 011
Møbel- og annen treindustri	2 287	159 900
Rutebilselskaper utenfor Oslo	5 880	156 897
Teko-overenskomsten	2 690	156 137
Fiskeindustri	2 152	156 000
Fiskematfabrikker	248	155 454
Bilgummiverksteder	99	153 719
Fjærfeslakterier	130	153 329
Fiskeoppdrett	144	152 744
Hermetikkfabrikker	291	151 398
Vaskerier og renserier, fellesover.	535	149 234
Bedriftsoverenskomster ("mindre overenskomster"), gjennomsnitt	16 466	205 799
Sum	107 180	
Gjennomsnitt		186 284

Den gjennomsnittlige årslønnen for voksne arbeidere, omregnet til 37,5 timers arbeidsuke, var i 1991 således kr. 186 284. Dette tilsvarer kr. 95,53 pr. time. Ser en på industrien isolert, var årslønnen kr. 179 459, som tilsvarer kr. 92,03 pr. time. Tillegget på kr. 1,20 pr. time i avtalen mellom LO og NHO ble gitt til arbeidere med årslønn kr. 185 000 eller lavere, altså til arbeidere med årslønn omtrent lik gjennomsnittet for voksne arbeidere, eller lavere. For en arbeider med gjennomsnittsinntekt (kr. 95,53 pr. time) tilsvarer dette tillegget om lag 1,25 prosent.

4.1.3 Lønnsoppgjøret 1992

I Nasjonalbudsjettet for 1992 (St.meld. nr. 1 (1991-92)) uttalte Regjeringen at pris- og kostnadsveksten i Norge var lavere enn hos våre handelspartnere, men at det norske pris- og kostnadsnivået - til tross for en gunstig utvikling de senere årene - fortsatt var for høyt. Regjeringen hadde i budsjettet for 1992 lagt til grunn moderate lønnstillegg i 1992 og mente at det i inntektsoppgjørene burde legges avgjørende vekt på hensynet til sysselsettingen.

Det ble også uttalt:

"I åpne, konkurranseutsatte økonomier som den norske er pris- og kostnadsnivået avgjørende for sysselsettingen. Lønnskostnadene pr. timeverk i norsk industri ligger ifølge en del beregninger om lag 25 pst. høyere enn det gjennomsnittlige nivået hos våre handelspartnere. Det høye kostnadsnivået bidrar til at norsk industri fortsetter å tape markedsandeler til tross for bedringen av konkurranseevnen de siste årene. Lønnsutviklingen må derfor i vesentlig grad tilpasses konkurransesituasjonen slik at sysselsettingen kan styrkes og avhengigheten av petroleumsinntekter begrenses. Pris- og kostnadsveksten bør derfor også i årene framover være lavere enn hos våre handelspartnere."

Blant forhold som kunne støtte opp om moderate tillegg ble det bl.a. vist til forventet moderat konsumprisvekst og skattelettelser for 1992 på gjennomsnittlig 1-2 prosent av lønnsinntektene for de fleste inntektsnivåer. I Revidert nasjonalbudsjett (St.meld. nr. 2 (1991-92)) oppgis at skattelettelsene for "brede grupper av lønns-takere" isolert sett ville bidra til en økning i disponibel realinntekt på 2-3 prosent i 1992.

I 1992 har det vært hovedoppgjør for de fleste lønnsstakere.

4.1.3.1 Oppgjørene i privat sektor

LO/NHO-området

Representantskapet i LO behandlet kravene foran lønnooppgjøret 11. februar. Hovedpunktene i vedtaket var:

- Økning i kjøpekraften som særlig må komme de laveste og midlere lønte til gode.
- Lokale forhandlinger på vanlig måte etter de bestemmelser og kriterier som er fastlagt i de enkelte overenskomster.
- Forbedring i ordning med avtalefestet pensjon (AFP).
- Fleksibel arbeidstid for småbarnsforeldre.

Videre gikk Representantskapet i LO inn for et samordnet oppgjør, men innenfor rammer som ga adgang til forbundsvise tilpasninger i overenskomstene.

I NHOs hovedstyremøte 20. februar 1992 ble følgende lagt til grunn for tariffoppgjøret:

- Det er ikke rom for sentrale tillegg ved årets oppgjør når målet er å bedre konkurranseevnen i forhold til våre viktigste konkurransepartnere.
- Eventuelle lokale lønnstillegg må begrenses til bedrifter med god lønnsomhet og dokumentert konkurransekraft.
- Bedrifter med særlig svak økonomi bør redusere sine lønnskostnader.

Fra Regjeringens side ble det gitt uttrykk for at gjennomføringen av inntektsoppgjørene var organisasjonenes ansvar. Regjeringen var imidlertid innstilt på å drøfte eventuelle spørsmål organisasjonene måtte ta opp.

Med henvisning til LOs krav ga Statsministeren i brev av 9. april 1992 bl.a. uttrykk for at situasjonen i norsk økonomi og de store underskuddene på statsbudsjettet gjør at det er et begrenset handlingsrom i budsjettpolitikken. Regjeringen må derfor foreta en streng prioritering der mulige sosiale reformer må veies opp mot hverandre og mot andre viktige tiltak. Regjeringen var likevel -

dersom det ble anbefalt et forhandlingsresultat som sikter mot en bedret konkurransevne og dermed økt sysselsetting - i forbindelse med budsjettet for 1993, innstilt på å foreslå overfor Stortinget reformer for barnefamiliene i form av økning av fødsels- og svangerskapspermisjon. Regjeringen ønsket også å bidra positivt for å bedre situasjonen for småbarnsforeldre, og var innstilt på sammen med arbeidslivets parter å foreta et utredningsarbeid når det gjelder en mer fleksibel arbeidstid for denne gruppen.

LO og NHO førte i mars og april forhandlinger om de tallfestede krav i oppgjøret. Samtidig foregikk det forbundsvise forhandlinger, der det ble enighet om fordelingen av en ramme på 30 øre pr. time fra 1. april til tekniske endringer.

Om disse forbundsvise forhandlingene uttales det i protokoll av 30. mars 1992 mellom LO/NHO bl.a.:

"4. Under forbundsvise forhandlinger kan partene disponere inntil 30 øre til tekniske endringer i de ulike overenskomster.

Rammen på 30 øre kan anvendes i den utstrekning det gjennomføres tekniske endringer som begge parter ser seg tjent med.

Det er ikke adgang til å anvende rammen på 30 øre helt eller delvis til generelle lønnstillegg."

I de sentrale forhandlingene ble det brudd, og oppgjøret gikk til mekling. Riksmeklingsmannens forslag til løsning av 27. april ble anbefalt av partene og godkjent ved uravstemning 22. mai.

Det ble enighet om følgende sentrale tillegg gitt med virkning fra 1. april 1992:

- I overenskomstområder som har lokal forhandlingsrett og hvor overenskomstens gjennomsnittlige årslønn er under kr 157 000,-, gis det et tillegg på 60 øre timen. I alle øvrige overenskomstområder med lokal forhandlingsrett, gis det ikke sentrale tillegg.

- I overenskomstområder uten lokal forhandlingsrett og hvor overenskomstens gjennomsnittlige årslønn er under kr 185 000,- gis det et tillegg på 120 øre i timen. I alle øvrige overenskomstområder uten lokal forhandlingsrett, gis det ikke sentrale tillegg.

Det regnes med at ca 20. prosent av alle arbeidstakere i hele LO/NHO-området fikk sentrale lønnstillegg ved dette oppgjøret. De sentrale tilleggene slår gjennomsnittlig ut med 23 øre i timen fra 1. april for hele området. Medregnet tillegget i bransjenes tilpasninger på 30 øre i timen, gir dette et bidrag til årslønnsveksten fra 1991 til 1992 på 0,3 prosent. Lønnsoverhenget er beregnet til 1,4 prosent. I tillegg kommer lønnsglidningen.

Om lavlønnsgarantiordningen heter det:

"LO og NHO anbefaler at utbetalingstidspunktet for de tradisjonelle lavlønnsgarantiordninger flyttes fra 1.10. til den enkelte overenskomsts utløpstidspunkt. Med sikte på at flytting kan skje fra og med tariffoppgjøret i 1993, hvis overenskomstpartene er enige om det, gjennomføres i god tid før vår oppgjøret nødvendig forberedende arbeid. Som et ledd i eventuelt flytting av virkningstidspunktet endres også beregningsgrunnlaget fra 2. til 4. kvartal."

Automatiske utslag av det sentrale tillegget samt utslag av garantiordningene vil bidra til årslønnsveksten med knapt 0,1 prosent.

Om lokale forhandlinger sies det i avtalen (også som i tidligere avtaler) at de skal føres på basis av de enkelte overenskomster, og slik at tillegg skal gis på grunnlag av den enkelte bedrifts økonomiske virkelighet, dvs. bedriftens økonomi, produktivitet, framtidsutsikter og konkurransevne. Forhandlinger om eventuell lokal lønnsfastsettelse kunne først påbegynnes etter at meklingsforslaget var vedtatt, dvs. 22. mai.

Partene er videre enige om at ordningen med avtalefestet pensjon (AFP) bedres fra 1. oktober 1992 ved at AFP-pensjonen økes fra ca.

52 prosent til ca. 60 prosent av gjennomsnittlig årslønn for voksne arbeidere ved full opptjening. Dette oppnås ved at nåværende AFP-ordning blir samordnet med sluttvederlagsordningen. Dette gir et tillegg til AFP-ordningen på kr 950,- pr. måned. Regjeringen vil foreslå at skattefrihet for tariffestet sluttvederlag også skal gjelde for dem som blir AFP-pensjonister.

Forbedringen i AFP skjer ved at arbeidsgiverne:

- øker innbetalingen til Sluttvederlagsordningen fra 0,20 prosent til 0,35 prosent av beregningsgrunnlaget fra 1. oktober 1992.
- øker innbetalingen til AFP-fondet fra 0,12 prosent av lønnsutbetalingene til 0,27 prosent fra 1. oktober 1992.

Det statlige bidrag forutsettes opprettholdt med 40 prosent av den opprinnelige AFP-pensjonen.

Aldersgrensen på 65 år står fast i 1992, men det er prinsipiell enighet mellom partene om nedsettelse til 64 år fra 1. oktober 1993.

I og med at økningen av arbeidsgivernes innbetalinger til Sluttvederlagsordningen og til AFP-fondet først skjer fra 1. oktober 1992, vil disse økte utgifter representere en kostnadsvekst på 0,07 prosent i 1992.

Norsk Rutebilarbeiderforbund satte i verk en begrenset streik fra 27. april. Streiken ble avsluttet 29. mai, da partene ble enige om å løse oppgjøret ved frivillig voldgift i Rikslønnsnemnda.

Mellom NHO og Norsk Styrermannsforening ble det etter en kort streik enighet om Riksmeklingsmannens forslag til avtale. Avtalen ga de samme tillegg som i LO/NHO-oppgjøret.

I varehandelen ble Handel og Kontor og Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon enige om et generelt tillegg på kr. 195,- i måneden, som tilsvarer 120 øre i timen. I tillegg ble det foretatt

visse tekniske endringer i overenskomsten innen en ramme på 30 øre pr. time. Dessuten ble det enighet om et nytt lønssystem som skal være et alternativ til det eksisterende.

I forretnings- og sparebanker ble partene enige om at det i år ikke skal gis sentrale tillegg.

I forsikringsvirksomhet ble det enighet mellom Forsikringsfunksjonærenes Landsforbund og Forsikringsselskapenes Arbeidsgiverforening om et tillegg på 0,8 prosent fra 1. mai 1992.

4.1.3.2 Offentlig sektor

I staten ble det den 26. mai etter mekling enighet mellom Arbeids- og administrasjonsdepartementet og tjenestemennenes hovedsammenslutninger og Norsk Lærerlag om en ny toårig avtale. Avtalen har følgende hovedpunkter:

- 0,1 prosent til lokale forhandlinger pr. 1. oktober 1992. Pengene tas av innsparte midler og regnes ikke med i lønnsrammen.
- pr. 1. januar 1993 ble det gitt en sentral justeringspott på 0,2 prosent og en lokal justeringspott på 0,1 pst.

Om avtalefestet pensjon (AFP) sies det at partene i statssektoren vil vurdere behovet for ytterligere utredninger vedrørende en pensjonsordning for 64-åringene i staten fra 1. oktober 1993. De nærmere vilkår for en ordning forutsettes avklart ved mellomoppgjøret 1993 når man har sett utformingen av LO/NHO-opplegget.

Årslønnsveksten fra 1991 til 1992 med et overheng på 3,6 pst. anslås til ca. 3,6 - 4 pst.

Også i kommunesektoren ble det brudd i forhandlingene, og oppgjøret gikk til mekling. Den 26. mai ble det enighet mellom Kommunenes Sentralforbund på den ene siden og YS-Seksjon kommune (YS-K) og Sammenslutningen av Akademikerforeninger i kommunene (AF-K) på den

andre siden. Ett forbund, Norsk Hjelpepleierforbund, forkastet imidlertid meklingsforslaget, og tok sine medlemmer ut i streik. Streiken ble kortvarig da det ble klart at regjeringen ville vedta provisorisk anordning om tvungen lønnsnemnd.

LOs forhandlingssammenslutning i kommunene (LOK) forkastet meklingsforslaget og tok en del av sine medlemmer ut i streik. Også denne streiken resulterte i tvungen lønnsnemnd.

Det vedtatte meklingsforslaget for YS og AF innebærer følgende:

- stigeendringer og ett lønnstrinns opprykk for direkteplasserte stillinger utgjør 1,95 prosent pr. 1. mai.
- til lokale forhandlinger pr. 1. mai ble det avsatt 0,45 prosent. I tillegg er det avsatt 0,3 prosent til lokale forhandlinger pr. 1. januar 1993.

Overhenget til 1992, som utgjør 1 prosent, og tarifftilleggene i det anbefalte forslaget for YS og AF gir en lønnsvekst fra 1991 til 1992 på 2 3/4 prosent. I tillegg kommer lønnsglidningen.

4.1.3.3 Oppsummering

Privat sektor

* Området LO/NHO

Sentralt tillegg for arbeidstakere omfattet av overenskomst hvor gjennomsnittlig årslønn er under kr. 157.000 og med lokal forhandlingsrett pr. time fra 1. april 1992

Kr. 0,60

Sentralt tillegg for arbeidstakere omfattet av overenskomst hvor gjennomsnittlig årslønn er under kr. 185 000,- uten lokal forhandlingsrett

pr. time fra 1. april 1992 Kr. 1,20

Etter forbundsvisse forhandlinger enighet om en økonomisk ramme for tekniske endringer på kr. 0,30

Årslønnsvekst i området fra 1991 til 1992 på grunnlag av avtalte bransjevisse og sentrale tillegg og lønnsoverheng 1,8 pst.

* I Oljevirksomheten ligger de sentrale tillegg som er gitt i oppgjørene mellom LO/NHO og NHO/OFS (Oljearbeidernes Fellessammenlutning) innenfor den samme ramme for årslønnsvekst som nevnt ovenfor.

* Varehandelen

Avtalt generelt tillegg pr. time fra 1. april 1992 kr. 1,20

Tekniske endringer beregnet til kr. 0,30 pr. time

* Forretnings- og sparebanker

Avtalt at det ikke gis sentrale tillegg i 1992.

* Forsikringsvirksomhet

Avtale om sentrale tillegg fra 1. mai 1992 på 0,8 pst.

Offentlig sektor

* Staten

De avtalte rammene omtalt på side 48 gir sammen med et lønnsoverheng på 3,6 prosent en årslønnsvekst anslått til 3,6 - 4 prosent.

* Kommunene

Tilleggene avtalt mellom YS og AF på den ene side og Kommunenes Sentralforbund på den annen gir sammen med et lønnsoverheng på 1 prosent en årslønnsvekst på 2 3/4 prosent.

Medlemmene Gross, Thomassen, Kostøl og Flaat tar foranstående til etterretning.

4.2 ØKONOMISK RAMME FOR OPPGJØRET - TILBUD OG KRAV

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm skal bemerke:

4.2.1 RLFs tilbud om et tillegg på kr. 1,20 pr. time

Rederienes Landsforening har gitt et tilbud på kr. 1,20 pr. time. Dette svarer til det tillegget som ble avtalt mellom LO og NHO for arbeidere omfattet av overenskomst og som hadde en gjennomsnittlig årslønn på kr. 185.000 eller lavere.

Gjennomsnittlig månedslønn (før overtid) for de maskinistene som berøres av tvisten, var kr. 14.278 pr. 01.12.91. Som følge av bortfall av sjømannsfradrag i beskatningen ble lønnen økt med 12,5 prosent pr. 01.01.92. Denne økningen må sees på som partenes verdsetting av sjømannsfradraget. Årslønn pr. 01.01.92 (før overtid o.l.) etter denne kompensasjonen er kr. 192.744 pr. år, dvs. kr. 16.062 pr. måned og tilsvarer en timelønn på kr. 98,92. En økning i time-lønnen med kr. 1,20 tilsvarer en økning på 1,21 prosent i årslønnen for 1992 dersom tillegget hadde blitt gitt fra og med 01.01.92.

I forhandlingen om tillegget på kr. 1,20 må partene ha sett bort fra kompensasjonen for bortfallet av sjømannsfradraget. Årslønnen før denne kompensasjonen er kr. 171.336 og er innenfor den grensen som utløser et tillegg på kr. 1,20 pr. time i avtalen mellom LO og NHO. Årslønnen etter kompensasjonen pr. 01.01.92 (kr. 192.744) er klart over denne grensen.

4.2.2 DNMFs krav

350 kr. pr. måned

Dersom dette tillegget gis fra 01.01.92, gir det et tillegg i årslønnen på 2,2 prosent. Gitt fra 29.05.92 tilsvarer dette et tillegg i årslønnen for 1992 på ca.1,3 prosent.

Feriepenger utbetalt i 1991 gis et tillegg på 12,5 %

I gjennomsnitt vil dette utgjøre om lag kr. 2.250, utbetalt som et engangsbeløp i 1992. Som prosent av årslønn for 1992 (pr. 01.01.92) er dette om lag 1,2 prosent. I motsetning til tillegget på kr. 1,20 pr. time og kravet om kr. 350 i økt månedslønn, er dette tillegget et engangstillegg og vil kun gjelde for 1992.

Andre krav, som overtid i stedet for kompensasjonsfritid og søndagstillegg på lørdag, er vanskeligere å tallfeste, men kan beløpe seg til en økning på vel 7 prosent av årslønnen. For øvrig foreligger det en rekke krav til tekniske endringer, som det ikke er mulig å beregne økonomisk.

Medlemmene Gross, Thomassen, Kostøl og Flaat tar foranstående til etterretning.

4.3 NÆRMERE OM DEN AKTUELLE TVIST

4.3.1 Generelt

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm skal bemerke:

Ved avgjørelsen av den foreliggende tvist vil disse medlemmer ta utgangspunkt i den beskrivelse av Norges økonomiske situasjon som er gitt i avsnitt 4.1.2 foran, og de utsikter for den økonomiske utvikling i de nærmeste år som også avsnitt 4.1.1 bærer bud om. Situasjonen er dystert, og utsiktene fremover har få lyspunkter. Vår konkurransesituasjon er bedret de senere år, men fortsatt er kostnadsnivået vesentlig høyere enn i våre konkurrentland blant OECD-landene. Timelønnskostnadene i norsk industri er blant de aller høyeste sammenlignet med de øvrige medlemsland i OECD. Det er av avgjørende betydning for vårt lands økonomiske fremtid, herunder for løsningen av den hovedutfordring som den omfattende arbeidsledigheten representerer, at vi fortsatt greier å redusere kostnadsnivået raskere enn våre konkurrenter. For Regjeringen og samfunnet har det viktigste virkemiddel i så måte vært de senere års moderate lønnsoppgjør. Disse oppgjør er gjennomført ved at de store organisasjoner i arbeidslivet har vist en utpreget ansvarsfølelse i en for landet vanskelig økonomisk situasjon, og ved at de har vist lydhørhet overfor Regjeringens råd i forkant av oppgjørene. Den samordnede oppgjørsform har bidratt til at moderasjonslinjen er blitt gjennomført i store deler av arbeidslivet.

Den situasjon som her er skissert, tilsier etter disse medlemmers oppfatning at Rikslønnsnemnda utviser meget stor tilbakeholdenhet med å etterkomme krav som bryter med den moderasjonslinjen som er lagt til grunn i de sentrale hovedoppgjør ved årets tariffrevisjon.

Allerede dette grunnlag er tilstrekkelig for disse medlemmer til å avvise flere av kravene fra Det norske maskinistforbund. Uten at det er mulig å gi en eksakt beregning av kravenes kostnadsramme, jfr. avsnitt 4.2.2 foran, kan det uten videre slås fast at bare et mindre utvalg av kravene langt overstiger rammen for de sentrale oppgjør som er i havn på et ordinært forhandlingsgrunnlag.

Medlemmet Thomassen, med tilslutning av Kostøl og Flaat, slutter seg til foranstående.

4.3.2 Maskinistforbundets krav

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm skal bemerke:

Det krav som først og fremst foranlediget streik og senere vedtak om tvungen lønnsnemnd, er kravet fra Maskinistforbundet om et tillegg på kr. 350,- pr. måned. Hovedbegrunnelsen for kravet er behovet for å opprettholde lønnsrelasjonene mellom offiserer og underordnede. Maskinistforbundet viser til at Sjømannsforbundets medlemmer fikk et tilsvarende lønnstillegg i 1991, mens styrmenn tilsluttet Norsk Styrmandsforening fikk et slikt krav innfridd under oppgjøret i år. Rederienes Landsforening har avvist kravet, dels under henvisning til at tillegget for Sjømannsforbundets medlemmer ikke er et resultat av lønnsforhandlinger, men et utslag av lavlønnsgarantien, dels under påberopelse av at opprettholdelse av lønnsrelasjoner ikke gis ved automatiske tillegg, men bare etter en konkret vurdering. En slik vurdering leder ved årets oppgjør til at Norsk Styrmandsforening gis tillegget fordi medlemmene under forhandlingene har oppfylt redernes motkrav om økt produktivitet i henhold til tidligere inngått produktivitetsavtale. Etter oppfatningen i Rederienes Landsforening har Maskinistforbundet ikke oppfylt dette kravet. Det vises særlig til produktivitetsavtalens pkt. 6, som bl.a. slår fast at partene ved tariffrevisjonen i 1992 vil "forhandle om innholdet i overenskomsten for maskinister, blant annet om hvorvidt maskinist på passasjer- og bilferger med fremdriftsmaskineri under 1.500 kW, samt på hurtigbåter med fremdriftsmaskineri t.o.m. 4.000 kW i begrenset omfang kan utføre dekk-tjeneste."

Disse medlemmer finner det ikke påkrevet å ta stilling til partenes uenighet i spørsmålet om produktivitetsavtalens krav er oppfylt. I og med at dette hovedkravet om et tillegg på kr. 350,- pr. måned, i tillegg til tilbudet på kr. 1,20 pr. time allerede sprenger den

økonomiske ramme som er lagt til grunn i hovedoppgjørene, jfr. avsnitt 4.3.1, er dette i vår nåværende økonomiske situasjon, med dens særlige krav til moderasjon, tilstrekkelig grunn til å avvise kravet. For det fremtidige samarbeidsforhold mellom partene må det også være hensiktsmessig at et tillegg som baserer seg på partenes egen produktivitetsavtale, og som knytter seg til noe så viktig som en utvidelse av arbeidstakernes arbeidsområde, gis på basis av en enighet mellom partene. Disse medlemmer viser her til den enighet som Rederienes Landsforening på dette punkt har oppnådd med Norsk Styrmandsforening.

Maskinistforbundets krav om et tillegg på kr. 350,- pr. måned tas således ikke til følge.

Medlemmet Thomassen, med tilslutning av Kostøl og Flaat, slutter seg til flertallets konklusjon.

Medlemmet Gross skal bemerke: Maskinistforbundet krevde et tillegg ved årets forhandlinger på kr. 350,- pr. måned i tillegg til det allerede fremlagte tilbud fra Rederienes Landsforening om kr. 1,20 pr. time. Begrunnelsen for kravet er behovet for å opprettholde lønnsrelasjonene mellom offiserer og underordnede som det er tradisjon for. Sjømannsforbundets medlemmer fikk et slikt lønnstillegg i 1991, mens skipsførere og styrmenn tilsluttet Norsk Styrmandsforening fikk kravet innfridd under oppgjøret i år. Som angitt innledningsvis i nemndas avgjørelse ga avtalen mellom NHO og Norsk Styrmandsforening de samme tillegg som i LO/NHO-oppgjøret. Avtalen mellom NHO og Norsk Styrmandsforening ga et kronetillegg på kr. 1,20 pr. time samt et tillegg på kr. 350,- pr. måned. Som for oppgjøret mellom NHO og Norsk Styrmandsforening mener dette medlem at kravet fra Maskinistforbundet ligger innenfor den økonomiske ramme som følger av LO/ NHO-oppgjøret. Dette medlem kan ikke se at det er fremlagt tilstrekkelig bevis for at tillegget på kr. 350,- pr. måned til medlemmene av Norsk Styrmandsforening er gitt fordi Norsk Styrmandsforening skal ha oppfylt redernes motkrav om økt produktivitet iht. tidligere inngått produktivitetsavtale. Tvert imot følger det av Bilag 1 pkt. 4 i Riksmeklingsmannens møtebok i tvisten mellom Norsk Styrmandsforening og Rederienes Landsforening

at tillegget er gitt for å rette opp lønnsmessige skjevheter. Følgende ordlyd er inntatt i Riksmeklingsmannens møtebok:

"4. For å gjenopprette lønnsmessige skjevheter gis et tillegg til arbeidstakere på passasjerskip i ferge- og lokalfart på kr. 350,- pr. måned."

Det er denne begrunnelse, en begrunnelse som er vedtatt av begge parter, som må legges til grunn for tillegget til Norsk Styrmandsforenings medlemmer på kr. 350,-.

På bakgrunn av de fremlagte dokumenter og på bakgrunn av redegjørelsen for nemnda finner dette medlem det godtgjort at det har vært tradisjon å opprettholde lønnsrelasjonene mellom underordnede og offiserer og mellom offiserene. Dette medlem mener at henvisningen til eventuell manglende etterlevelse av produktivitetsavtale mellom partene hverken er tilstrekkelig begrunnet eller kan gi grunnlag for brudd på den tradisjon som er innarbeidet. Maskinistforbundets krav om et tillegg på kr. 350,- pr. måned finnes berettiget ut fra tradisjonene om lønnsrelasjoner mellom offiserer og underordnede, og at kravet må anses å ligge innenfor NHO/LO-oppgjøret. Av dette følger også at dette medlem mener kravet ikke bryter med den moderasjonslinje som er lagt til grunn i det sentrale hovedoppgjøret ved årets tariffrevisjon.

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen og Strøm har oppfattet vårens forhandlinger og meklings mellom partene dithen at en enighet om hovedkravet om et tillegg på kr. 350,- pr. måned ville ha medført at Maskinistforbundet og dets medlemmer hadde frafalt alle de øvrige krav, som det ikke var enighet om. Når hovedkravet ikke ble innfridd, og tvisten gikk til tvungen voldgift, ble kravene på ny fremmet. Disse medlemmer avviser samtlige av disse krav. Dette betyr ikke at ethvert krav isolert sett anses urimelig. Men foruten at flere av kravene medfører vesentlige rammeoverskridelser i en økonomisk situasjon som i første rekke maner til nasjonal lønnsmoderasjon, dreier det seg dels om nye krav av prinsipiell karakter, og dels om krav av en teknisk karakter som gjør dem lite egnet til avgjørelse i Rikslønnsnemnda. Det må være av vesentlig betyd-

ning at partene kan bruke tid og krefter i ordinære forhandlinger på eventuelt å komme frem til enighet om de spørsmål kravene reiser. Disse medlemmer viser også til at partene under meklingen ble enige om å nedsette et partssammensatt utvalg som skal vurdere fordeler og ulemper med gjeldende lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakere som er omfattet av innenriksoverenskomsten. Det må forutsettes at et slikt utvalgsarbeid vil fremskaffe et verdifullt grunnlagsmateriale for de forhandlinger som deretter vil følge.

Medlemmet Thomassen, med tilslutning av Kostøl og Flaat, slutter seg til flertallets konklusjon.

Medlemmet Gross er uenig når nemndas flertall avviser samtlige av de øvrige krav. Medlemmet er også uenig i at alle krav avvises under ett, bl.a. under henvisning til betraktninger om landets økonomiske situasjon og nasjonal lønnsmoderasjon. Når kravene er fremmet av Maskinistforbundet, skyldes det at de er uavklart etter årets forhandlinger, og at Det norske maskinistforbund ønsker å se nemndas avgjørelse på det enkelte krav. Flere av kravene står alene, ikke alle kan anses urimelige, mens andre er av teknisk karakter som ikke medfører økte omkostninger. Det er visstnok så at endringer av teknisk karakter ofte kan bero på en konkret vurdering av hvert enkelt krav. Det bør også bero på konkret vurdering av hvert enkelt krav om det skal avvises ut fra en økonomisk ramme som følge av andre store sentrale oppgjør.

4.3.3 Ikrafttredelsestidspunkt

Rederienes Landsforening har nedlagt påstand om at partenes overenskomster gjøres gjeldende fra det tidspunkt Rikslønnsnemndas kjennelse blir avsagt og at det generelle tillegget i Overenskomst for maskinister på passasjerskip i ferge- og lokalfart gjøres gjeldende fra 29. mai 1992.

Det norske maskinistforbund krevde i sin redegjørelse for nemnda at endringer i overenskomstene skulle gis med virkning fra 1. april 1992.

Under nemndsbehandlingen har Det norsk maskinistforbund frafalt sitt krav på dette punkt.

Medlemmene Rieber-Mohn, Klemetsen, Strøm, Thomassen og Gross, med tilslutning av Kostøl og Flaat, legger etter dette til grunn at det er enighet mellom partene om ikrafttredelsestidspunkt i samsvar med RLFs påstand. RLFs påstand er også i samsvar med den praksis som i en årrekke har vært fulgt i nemnda, og påstanden tas til følge.

S L U T N I N G

Det opprettes en egen Overenskomst for maskinister på passasjerskip i ferge- og lokalfart og en egen Overenskomst for maskinister på laste- og passasjerskip i kystfart.

Utkast til nye overenskomster utarbeidet av partene i samarbeid, skal gjelde som tariffavtaler frem til 31. mars 1994 med følgende endringer:

I OVERENSKOMST FOR MASKINISTER PÅ PASSASJERSKIP I FERGE- OG LOKALFART gjøres følgende endringer:

Lønnsbestemmelser

Det utbetales et tillegg på kr. 1,20 pr. time til arbeidstakere på passasjerskip i ferge- og lokalfart.

Arbeidstakere på passasjerskip i ferge- og lokalfart som ikke tidligere har hatt sjømannsfradrag, lønnes etter lønnsregulativet pr. 01.04.1991 tillagt kr. 1,20 pr. time.

DEL II: Generelle bestemmelser

Som nytt første ledd inntas:

"Denne avtale gjelder skip som praktiserer skift eller dagtidsordning. Det kan i det enkelte rederi inngås avtale om sjøvaktordning for det enkelte skip. I slike tilfeller benyttes bestemmelsene i avtalen for maskinister i kystfart. Dog skal det etter lokale drøftelser foretas tilpasning av arbeidstiden. Avlønning skjer iht. lønnsregulativ som er inntatt i denne avtale."

§ 6 - Kostgodtgjørelse

6.1 Hvor rederiet normalt ikke holder kosten

Litra b):

"som ikke går med sjøvakt" - utgår.

"kr. 20,-" erstattes med "kr. 22,-".

6.4 Skip med skiftordning hvor maskinisten har kost om bord

1. setning endres til å lyde:

"Hvor maskinisten har kost om bord..."

6.5 Kostgodtgjørelse ved kontantavregning

I "MERKNAD" erstattes "kr. 62,-" med "kr. 64,-".

I OVERENSKOMST FOR MASKINISTER PÅ LASTE- OG PASSASJERSKIP I KYSTFART gjøres følgende endringer:

DEL II: Generelle bestemmelser

Som nytt første og annet ledd inntas:

"Denne avtale gjelder for maskinister på laste- og passasjerskip i kystfart som praktiserer 2 vaktordninger eller vaktfritt maskinrom.

Dersom det skal praktiseres andre vaktsystemer, skal det inngås egne avtaler om lønns- og arbeidsvilkår for dette."

Hyrer

Nye hyreklasser for maskinsjef og 1.maskinist:
(Satser pr. 01.04.91)

Maskinsjef:	<u>Grunnhyre</u>	<u>Etter 5 år</u>
Kl. 6 7001 - 10.000 kW	15.510	16.475
 1.maskinist:		
Kl. 6 7001 - 10.000 kW	13.375	13.850

I BILAG 3 til overenskomstene - GODTGJØRELSE FOR REISE I SKIFT-ORDNING - foretas følgende endringer:

Pkt. 2:

Km.-godtgjørelsen heves fra kr. 2,10 til kr. 2,20.

I BILAG 8 til overenskomstene - AVTALE OM GODTGJØRELSE M.V. VED DELTAKELSE I KURS - gjøres følgende endringer:

Pkt. 6:

Som nytt annet ledd inntas:

"Den ansatte kan ikke pålegges å delta på kurs i sin ferie."

DE ØVRIGE OVERENSKOMSTENE mellom partene revideres i overensstemmelse med ovenstående punkter.

UTVALG

Det nedsettes to partssammensatte utvalg. Et skatteutvalg samt et utvalg som skal utrede spørsmålet om tillegg for ubekvem arbeidstid, i henhold til prinsipper nedfelt i Riksmeklingsmannens møtebok av 29. april 1992.

IKRAFTTREDELSE

Partenes overenskomster gjøres gjeldende fra 4. september 1992.

Det generelle tillegget på kr. 1,20 pr. time i Overenskomst for maskinister på passasjerskip i ferge- og lokalfart gjøres gjeldende fra 29. mai 1992.

Tillegget gjøres ikke gjeldende for arbeidstakere som har sluttet i rederiet før 4. september 1992.

Det foretas ikke omregning og etterbetaling av overtid m.v. for arbeid utført i tiden før 4. september 1992.

G. Fr. Rieber-Mohn
 Georg Fr. Rieber-Mohn

Berit Klemetsen
 Berit Klemetsen

Steinar Strøm
 Steinar Strøm

Frode Gross
 Frode Gross

Harald Thomassen
 Harald Thomassen

Ikke stemmeberettigede medlemmer:

Esther Kostøl
 Esther Kostøl

Gunnar Flaot
 Gunnar Flaot

